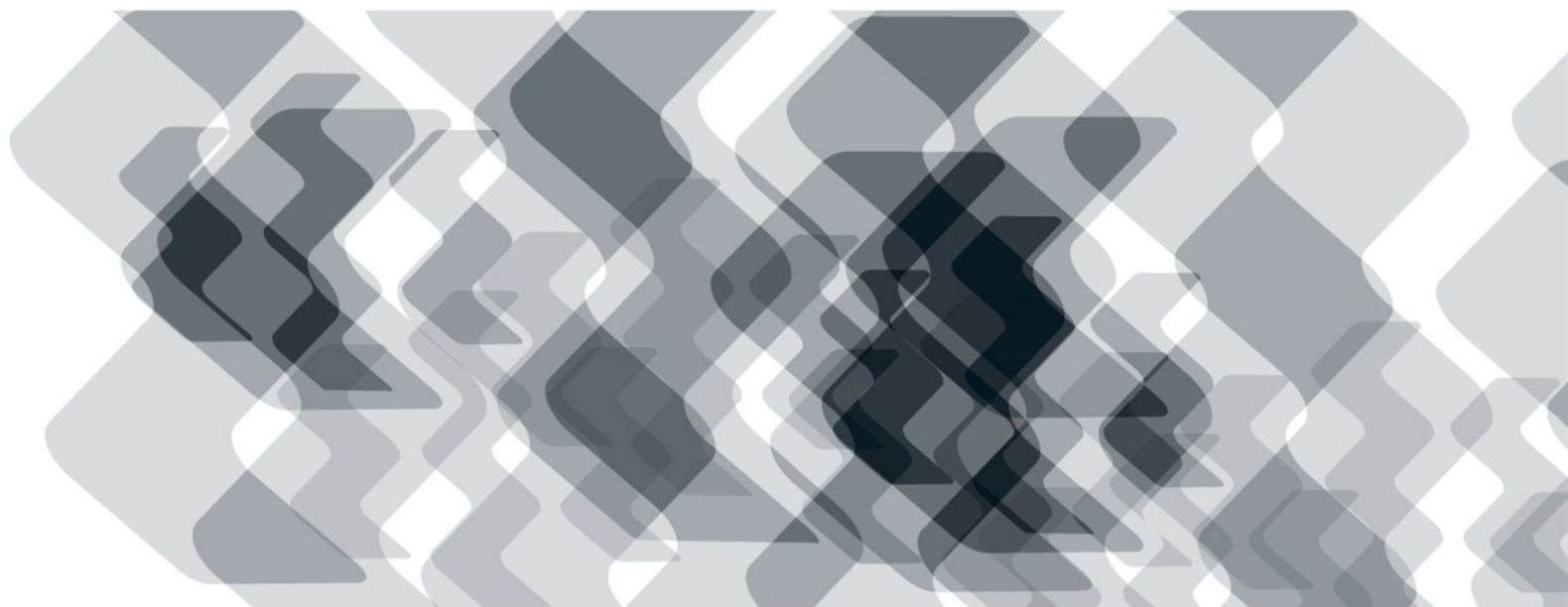

הבינלאומי

הדוחות הכספיים
ליום 30 בספטמבר

2021

תוכן העניינים

4	דוח הדירקטוריון וההנהלה
6	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
11	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
35	סקירת הסיכונים
60	מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים
62	בקורות ונהלים
63	הצהרת המנכ"ל
64	הצהרת החשבונאי הראשי
65	דוחות כספיים
154	ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספח
155	ממשל תאגידי
158	פרטים נוספים
163	נספח

דוח הדירקטוריון והנהלה

6	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
6	תיאור פעילות קבוצת הבנק
8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
9	הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
10	יעדים ואסטרטגיה
11	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
11	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
14	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
18	המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
28	מגזרי הפעילות הפיקוחיים
34	חברות מוחזקות עיקריות
35	סקירת הסיכונים
35	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
37	סיכון אשראי
54	סיכון שוק
58	סיכון נזילות
59	סיכונים אחרים
60	מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים
62	בקורות ונהלים

" רשימת לוחות - דוח הדירקטוריון והנהלה

8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים	1
14	תמצית דוח רווח והפסד	2
15	הרכב הרווח המימוני, נטו	3
15	נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית	4
16	פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי	5
16	התפלגות ההכנסות מעמלות	6
17	פירוט ההוצאות התפעוליות והאחרות	7
18	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים	8
18	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים	9
18	נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	10
19	אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	11
19	התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק	12
20	החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצה	13
20	הרכב תיק ניירות הערך	14
21	התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים	15
21	פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך	16
21	פירוט אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות	17
22	פירוט אגרות חוב קונצרניות במטבעי ישראל לפי ענפי משק	18
22	התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	19
23	פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	20
25	הון והלימות ההון	21
26	יחס הון כולל יחס הון עצמי רובד 1 של חברה בת משמעותית	22
26	פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2018	23
28	סך ההכנסות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	24
28	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	25
29	יתרות מאזניות ממוצעות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	26
30	נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - פעילות בישראל	27
32	נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל	28
37	מידע נוסף על חובות שישונו תנאיהם במסגרת ההתמודדות עם אירועי נגיף הקורונה	29
38	אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה	30
38	איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי	31
41	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק	32
44	חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים	33
45	חשיפות עיקריות למדינות זרות	34
46	היקף ההלוואות לדירור	35
47	נתונים על התפתחות תיק ההלוואות לדירור בבנק לפי מגזרי הצמדה	36
49	התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל	37
53	נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל	38
54	ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים	39
56	פירוט החוזים שיש לבנק המושפעים מרבית הליבור בגין חוזים שיימשכו מעבר לשנת 2021	40
57	תיאור החשיפה בבסיס בפועל לפי מגזרי הצמדה	41
57	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים	42
57	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד	43
57	ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים	44
58	סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות	45

דוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2021

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 23 בנובמבר 2021, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים, הבלתי מבוקרים, של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") וחברות מוחזקות שלו (להלן ביחד - "קבוצת הבנק"), ליום 30 בספטמבר 2021.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

תאור פעילות קבוצת הבנק

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטויין בהכנסות רבית, נטו ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות, במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק וניהול סיכונים שוק ונזילות.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון.
- שירותי נאמנות לגופים מוסדיים באמצעות החברה לנאמנות.

הבנק פועל באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון.
- החטיבה הבנקאית המספקת באמצעות הסניפים שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סניפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון וסניפי אוצר החייל, המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאג"י, פועלים סניפים מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח עם הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני ומרכז ההשקעות. כמו כן, החטיבה ממונה על פעילות חברות בנות בתחומים משיקים - החברה לנאמנות והחברה לניהול תיקים.

בנוסף לבנק, כוללת הקבוצה את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל.

רואי החשבון סומך חייקין (KMPG) מכהנים כרואי החשבון של הבנק משנת 1972.

אישור דירוג הבנק על ידי חברות דירוג

ביום 3 בינואר 2021, אישרה חברת S&P מעלות את דירוג המנפיק של הבנק בדירוג iAAA\Stable ואת כתבי ההתחייבות הנדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בדירוג iAA-.

ביום 16 בנובמבר 2021, אישרה חברת הדירוג הבינלאומית Moody's את דירוג פקדונות הבנק במט"ח ובמטבע מקומי לטווח ארוך ל-A2, את פקדונות הבנק לזמן קצר ל-Prime-1 ואת תחזית הדירוג ליציב.

ביום 1 באוגוסט 2021, אישרה חברת "מידרוג" את הערכת האיתנות הפיננסית של הבנק בדירוג aa2.il אופק יציב, את פקדונות הבנק לזמן קצר בדירוג P-1.il, את הפקדונות לזמן ארוך והחוב הבכיר של הבנק בדירוג Aaa.il אופק יציב ואת כתבי ההתחייבות הנדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בדירוג Aa3.il (hyb) אופק יציב.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה ובהוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים ברבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות. לעניין זה ראו גם ההסתייגות בפרק הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם - השפעת התפשטות נגיף הקורונה. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "עד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק סקירת הסיכונים להלן. המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים, הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		יחסים פיננסיים עיקריים
	2020	2021	
		באחוזים	
			מדדי ביצוע עיקריים
8.6%	8.4%	15.3%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
0.49%	0.48%	0.84%	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
11.18%	10.93%	11.64%	יחס הון עצמי רובד 1
5.29%	5.39%	5.54%	יחס המינוף
150%	145%	133%	יחס כיסוי הנזילות
2.7%	2.8%	2.6%	יחס סך ההכנסות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
1.7%	1.8%	1.6%	יחס הכנסות רבית, נטו לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
0.9%	0.9%	0.8%	יחס עמלות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
61.8%	61.0%	57.9%	יחס יעילות
			מדדי איכות אשראי עיקריים
1.38%	1.35%	1.12%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
0.86%	1.10%	0.84%	שיעור חובות פגומים או בפגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
221%	168%	181%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור פגום
0.10%	0.15%	(0.02%)	שיעור מחיקות חשבונאיות, נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.52%	0.62%	(0.30%)	שיעור הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר	2020	2021	במיליוני ש"ח	נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד
1,980	2,090	הכנסות רבית, נטו		
413	(206)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי		
1,126	1,281	הכנסות שאינן מרבית		
1,026	1,057	מזה: עמלות		
1,894	1,953	הוצאות תפעוליות ואחרות		
1,138	1,199	מזה: משכורות והוצאות נלוות		
5	8	הוצאות סילוק		
5.38	10.68	רווח נקי בסיסי למניה בת 0.05 ש"ח (בש"ח)		

2020	30 בספטמבר 2020	30 בספטמבר 2021	נתונים עיקריים מהמאזן
			במיליוני ש"ח
167,778	159,370	173,758	סך כל הנכסים
57,802	52,366	57,083	מזה: מזומנים ופקדונות בבנקים
13,105	12,174	14,803	ניירות ערך
90,970	89,585	95,877	אשראי לציבור, נטו
158,243	150,042	163,301	סך כל ההתחייבויות
141,677	135,914	148,273	מזה: פקדונות הציבור
2,992	1,717	5,471	פקדונות מבנקים
4,394	4,384	2,851	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
9,141	8,944	10,022	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק

2020	30 בספטמבר 2020	30 בספטמבר 2021	נתונים נוספים
8,514	7,108	11,820	מחיר מניה (באגורות)
125	125	225	דיבידנד למניה (באגורות)

(1) על בסיס שנתי.

הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותה של קבוצת הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים); סיכוני שוק, כאשר העיקרי שבהם הינו סיכון הרבית; סיכוני נזילות; סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע; סיכון ציות והלבנת הון; סיכון אסטרטגיה; סיכון מוניטין; סיכון משפטי.

כל הסיכונים המהותיים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל.

במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים. מידע נוסף מפורט בדוחות הכספיים לשנת 2020.

סיכונים מתפתחים

סיכונים מתפתחים הם סיכונים שעשויים להיווצר בתחומים חדשים, או מוקדי סיכון חדשים בתחומים קיימים, שנגזרים, בין היתר, מתמורות בסביבה שמשיעיה על תחומי הפעילות הבנקאית, לרבות סביבה רגולטורית, תחרותית, דיגיטלית ועוד.

הסיכונים המתפתחים העיקריים הינם סיכון אסטרטגי/מודל עסקי, סיכון רגולטורי, סיכוני סייבר ואבטחת מידע, סיכון טכנולוגיות המידע, סיכונים חוצי גבולות, סיכון בנקאות הוגנת, סיכונים סביבתיים וכן סיכון מאקרו כלכלי, הכולל את השפעת התפשטות נגיף הקורונה. לפירוט נוסף אודות הסיכונים המתפתחים, ראה בדוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

השפעת משבר נגיף הקורונה

מאז היציאה מהסגר השלישי, נמשכת מגמת ההתאוששות הכלכלית במרבית ענפי הפעילות במשק ונמשכת היציבות בשיעור האבטלה. על פי תחזית של חטיבת המחקר של בנק ישראל שפורסמה בחודש אוקטובר, התוצר צפוי לצמוח ב-7% בשנת 2021 וב-5.5% בשנת 2022.

לקראת סוף הרבעון השלישי של השנה, חלה דעיכה בשיעור התחלואה שנצפתה במהלך הגל הרביעי בישראל וזאת בעיקר על רקע חיסון האוכלוסייה במנת החיסון השלישית. התמודדות המשק עם גל זה, לא כללה הטלת מגבלות חמורות על הפעילות, אולם עדיין קיימת מידה מסוימת של חוסר וודאות לגבי הסיכונים הכרוכים בהתפשטות הנגיף, לאור הסיכון להתפרצות גלי תחלואה נוספים, גילוי וריאנטים נוספים של הנגיף, והחשש להטלת מגבלות משמעותיות, העלולות להביא לפגיעה בפעילות הכלכלית של המשק.

הבנק ממשיך במעקב ובניטור אחר הסיכונים השונים ובכללם אלו שההסתברות להתממשותם גדלה בעקבות המשבר, השלכותיהם והשפעותיהם על הבנק, בין היתר, סיכוני האשראי, סיכוני סייבר ואבטחת המידע, סיכוני איסור הלבנת הון, הסיכון האסטרטגי ועוד.

נמשכת ההקפדה על יישום הנחיות משרד הבריאות ובנק ישראל והבנק נוקט בשורה של צעדים במסגרת השמירה על המשכיות העסקית, תוך הקפדה על ניהול סיכונים וקיום בקרות.

ביום 30 בספטמבר 2021, האריך בנק ישראל (במסגרת הוראת שעה ניהול בנקאי תקין 250) חלק מההקלות לבנקים בנושאים שונים, לצורך התמודדות עם נגיף הקורונה ובכללם הקלות בנוגע לדרישות ההון ויחס המינוף. תוקף ההוראה הינו עד ליום 31 בדצמבר 2021 (לחלק מההקלות נקבעה תקופת מעבר).

החל מתחילת השנה, נמשכת הירידה המשמעותית בהיקף האשראי "המוקפא" בבנק ויתרת האשראי שנמצאת בדחיה בעקבות משבר הקורונה, מסתכמת בהיקפים נמוכים ולא מהותיים. יתרת תשלומי הלוואות (קרן ורבית) שנדחו, ליום 30 בספטמבר 2021 עמדה על 10 מיליון ש"ח, המהווה כ-0.01% מיתרת האשראי לציבור, בהשוואה ליתרת תשלומי הלוואות שנדחו בסך של 125 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020, שהיוו כ-0.14% מיתרת האשראי לציבור. שיעור החובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים ליום 30 בספטמבר 2021, מהווה כ-0.09% מסך האשראי לציבור, בהשוואה ל-1.9% ביום 31 בדצמבר 2020.

מאז פרוץ משבר הקורונה, נוכח אי הוודאות הגבוהה שיצר, ועל מנת לשקף את הגידול האפשרי בהפרשות הפרטניות בגין לווים אשר נפגעו מהמשבר אולם טרם זוהו, הגדיל הבנק במהלך שנת 2020 באופן משמעותי את ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. לאורך המשבר, בוחן הבנק את ההתפתחויות במשק ואת המידע הרלוונטי לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי והתאמת ההפרשה הקבוצתית, על מנת לשקף גידול אפשרי בהפרשות הפרטניות בגין לווים אשר נפגעו מהמשבר, אולם טרם זוהו.

במסגרת השיקולים בקביעת רמת ההפרשה הקבוצתית ליום 30 בספטמבר 2021, התחשב הבנק בעלייה בפעילות הכלכלית ביחס לזו שהשתקפה במהלך שנת 2020 והעריך כי על אף הסיכון לעלייה עתידית בשיעור התחלואה, הסיכון לגבי הפגיעה בפעילות הכלכלית פחת, לאור המדיניות להתאמת המשק להמשך פעילות בתקופה של עלייה בתחלואה, צפי למהלכי חיסון נוספים ומדיניות הממשלה לניהול משבר הקורונה במינימום פגיעה בכלכלה.

שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021, עמד על 1.12%, בהשוואה ל-1.38% בסוף שנת 2020 ול-1.05% בסוף שנת 2019.

הערכות הבנק בדבר השלכות אפשריות של התפשטות נגיף הקורונה והשפעתו על השווקים הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים בידי הבנק, למועד זה. הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל.

לפרטים נוספים על השפעת התפשטות נגיף הקורונה, ראה באור 15 לתמצית הדוחות הכספיים והדוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

יעדים ואסטרטגיה

הבנק פועל על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית המתוקפת על ידי הדירקטוריון, מדי חצי שנה. בחודש נובמבר 2019, אישר דירקטוריון הבנק אסטרטגיה תאגידית מעודכנת לשנים 2020-2022.

הנהלת הבנק מוכוונת ומונחת על ידי הדירקטוריון וועדותיו באשר לאסטרטגיה ולמדיניות העסקית של הבנק. במסגרת זו, מאושרים על ידי הדירקטוריון המטרות, היעדים הכמותיים והאיכותיים ותחומי הפעילות של הבנק.

הדירקטוריון וועדותיו מפקחים על עבודת הנהלה בכל הקשור ביישום האסטרטגיה והמדיניות העסקית, כפי שאושרו על ידם. הדירקטוריון גם מאשר את מדיניות ניהול הסיכונים הכוללת, לרבות קביעת מגבלות שונות לחשיפות בתחום סיכוני האשראי, השוק והנזילות. היחידות השונות בבנק, במערך הסינפים ובמטה, פועלות במסגרת נהלים וחוזרים כתובים המנחים אותן בפעילותן השוטפת. נהלים אלו מגדירים, בין היתר, את סמכויות היחידות השונות בבנק, ואת דרכי הפעולה בהן עליהן לנקוט.

הבנק פועל לחיזוק מעמדו בקרב לקוחותיו ומכוון להענקת שירותים בנקאיים מעודכנים ומותאמים לצרכיהם, ביעילות, במקצועיות ובביטחון, תוך התאמה לסביבת הבנקאות המשתנה ושמירה על רמת סיכון מידתית.

בתכנית האסטרטגית נקבעו מיקודים עסקיים, שמטרתם להצמיד את הבנק קדימה בסביבת התחרות ותחת תנאי אי ודאות. לתכנית יעדי על במונחי תשואה על ההון ויחס יעילות ובה, במקביל לניהול סיכונים מושכל, שם הבנק דגש לנושאים הבאים:

- מתן ערך מוסף ללקוחותיו וזאת בהתאם לצרכיו של כל לקוח, לרבות בתחום הדיגיטל והמענה הטכנולוגי.
- מיקודן של החברה הבת מסד והמותגים יובנק, פאג"י ואוצר החייל, בנישות הפעילות הייחודיות להם.
- שמירה על מובילותו בשוק ההון.
- צמיחה ממוקדת סגמנטים במגזר העסקי.
- הובלת מהלכי התייעלות בהוצאות תוך ייעול מצבת כח אדם, שיפור תהליכים, הקמת מרכז תפעול סינפי, המשך התייעלות ברשת הסינוף והמשך הסטה לערוצי הבנקאות הדיגיטלית.
- בנייה וחיזוק של יכולות ליבה קריטיות, כגון ניהול הדאטה ופיתוח עסקי.

תהליכים אסטרטגיים נוספים שבוצעו בבנק בשנים האחרונות, כללו את אסטרטגיית המחשוב, אסטרטגייה לפעילות הדיגיטל, אשר מטרתה לדאוג למענה טכנולוגי מתקדם ללקוחות, ואסטרטגיית דאטה, שתמנף את המידע הרב בארגון ליצירת ערך עסקי משמעותי לבנק.

התכנית האסטרטגית נבחנה ונמצאה כרלוונטית ומתאימה לבנק, גם נוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו הכלכליות בארץ ובעולם. הבנק ממשיך לעקוב אחר השפעות משבר הקורונה והשלכותיו על פעילות הבנק והאסטרטגיה שלו ובמידת הצורך מבצע התאמות בתכנית העבודה של הבנק.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות כלכליות עיקריות

להלן ההתפתחויות הכלכליות העיקריות שהשפיעו על הסביבה הכלכלית בה פועל ענף הבנקאות בישראל, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021.

המשק הישראלי מתאושש בקצב מהיר ממשבר הקורונה ונפתח כמעט במלואו וללא מגבלות מהותיות על הפעילות הכלכלית. לצד זאת, החל מאמצע חודש יוני 2021, חלה עלייה במספר המאומתים לנגיף הקורונה, שהגיעה לשיא בתחילת חודש ספטמבר 2021, כתוצאה מהתפשטות זן ה"דלתא". התמודדות המשק עם גל תחלואה זה, היתה שונה מהתמודדויות קודמות ולא כללה הגבלות חמורות על הפעילות. הדבר התאפשר, בין היתר, לאור מתן מנת החיסון השלישית, שסייעה רבות לדעיכת גל התחלואה לקראת סוף הרבעון השלישי, תוך ירידה במקדמי ההדבקה ובמספר החולים הקשים.

עדות ליכולת ניהול הפעילות הכלכלית הרציפה, לצד משבר הקורונה ניתן לראות גם בנתוני הצמיחה המעודדים של המשק. עם זאת, להערכת בנק ישראל, עדיין קיימת מידה רבה של חוסר ודאות לגבי הפעילות הכלכלית במשק לטווח הבינוני, בעיקר לנוכח הסיכון למחזוריות של גלי תחלואה נוספים.

לצד העלייה בפעילות המשקית, נתוני סקרי כח אדם מצביעים על ירידה מעודדת בשיעור האבטלה הרחב, לרמה של כ-7% במחצית הראשונה של חודש אוקטובר, בהשוואה לכ-13% בתחילת השנה. הירידה המתמשכת בשיעור האבטלה, חלה על רקע פתיחת המשק והסרה של מרבית הגבלות הקורונה וכן סיומו של מודל החל"ת שמימנה המדינה, אשר במסגרתו הובטחו תשלומי דמי אבטלה לכל אזרחי ישראל שאיבד את עבודתו בתקופת הקורונה.

על רקע משבר הקורונה, הפעיל בנק ישראל כלי מדיניות ייעודיים לתמיכה בתפקוד התקין של השווקים, לחיזוק התמסורת של המדיניות המוניטרית ולהגדלת היצע האשראי לעסקים קטנים וזעירים. ניתן למנות בין צעדים אלו, את מתווה דחיית פרעון ההלוואות מהמערכת הבנקאית למשקי הבית ולעסקים, הפחתת דרישות ההון מהבנקים, תכניות הלוואות למערכת הבנקאית למתן אשראי לעסקים קטנים, רכישות אגרות חוב על ידי בנק ישראל ועוד. עם הסרת המגבלות והתאוששות המשק, הצורך בתכנית למתן הלוואות לטווח ארוך למערכת הבנקאית למימון הלוואות, שניתנו לעסקים קטנים וזעירים יפחת והפעלת כלי זה תופסק, בכפוף להחלטת בנק ישראל.

בכלכלה העולמית ניכרים ניצני התאוששות, ההתחסנות במדינות המפותחות הגיעה לשיעור גבוה, בארה"ב אישר ה-FDA, בסוף חודש אוקטובר, את החיסון לילדים של חברת Pfizer, ובהמשך אישר המרכז לבקרת מחלות ומניעתן (CDC) חיסון ילדים בגילאי 5-11. עם זאת, המדינות המפותחות, שהשיגו את החיסונים באופן מהיר יחסית וגם יצרו כריות ביטחון פיננסי, שאפשרו להן לנקוט במדיניות מרחיבה הן בהיבט הפיסקלי והן בהיבט המוניטרי, צפויות לשוב למסלול הצמיחה ולרמות התוצר של ערב המגיפה מוקדם יותר מהמדינות המתפתחות והעניות, אשר עדיין נאלצות להתמודד עם הפנדמיה. הכלכלות המפותחות צפויות לצמוח מהר יותר מהכלכלות המתפתחות (למעט סין והודו).

צמיחה

ביום 7 באוקטובר 2021, עדכנה חטיבת המחקר של בנק ישראל את תחזיותיה, לפיהן התוצר צפוי לצמוח בשנת 2021 בשיעור של 7.0%, שיעור צמיחה גבוה ביחס לתחזית הקודמת מחודש יולי (5.5%), ובשנת 2022, צפויה צמיחה של 5.5% (6.0% לפי התחזית מחודש יולי), כך שרמת התוצר בשנת 2021, צפויה להיות נמוכה ממגמת טרום המשבר בכ-3.6% ובשנת 2022, נמוכה בכ-2.1%.

התרומה המרכזית לסטיית התוצר מהמגמה טרום המשבר הינה של הצריכה הפרטית, שכן בשנת 2020, הצריכה הפרטית היתה לגורם הדומיננטי ביותר שהתכווץ, עקב הסגרים והמגבלות. בהתאם, ההכנסה הפנויה של משקי הבית עלתה ונוצר חסכון כפוי. כך, שבטווח התחזית, הצריכה הפרטית צפויה לגדול ולהוות מנוע משמעותי לצמיחת התוצר.

בתחזית קרן המטבע הבינלאומית, שפורסמה ביום 12 באוקטובר 2021, הועלתה תחזית הצמיחה של המשק הישראלי לשנת 2021, ל-7.1% (5.0% לפי התחזית מחודש אפריל). יחד עם זאת, התחזית לשנת 2022, עודכנה כלפי מטה ל-4.1% (4.3% לפי התחזית מחודש אפריל). נמוך מתחזית בנק ישראל לשנת 2022, כאמור.

סיכוני אשראי של המשק

רמת הסיכון של המשק הישראלי, כפי שהיא משתקפת מדירוגי חברות הדירוג ומשוקי ההון, נמוכה באופן יחסי. חברת דירוג האשראי העולמית Fitch אישרה בסוף חודש יולי 2021, את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ והותירה אותו עם תחזית יציבה.

חברת דירוג האשראי העולמית Moody's אישרה ביום 27 באפריל 2021, את אופק דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A1 עם תחזית יציבה, זאת לאחר שבסוף חודש אפריל 2020, הורידה החברה את אופק דירוג האשראי של מדינת ישראל מרמה של A1 עם תחזית חיובית, לתחזית יציבה.

חברת דירוג האשראי העולמית S&P קבעה ביום 14 במאי 2021 (במהלך מבצע "שומר החומות"), כי היא שבה ומאשרת את דירוג האשראי של מדינת ישראל על החוב במטבע חוץ ברמה של AA-, עם תחזית דירוג "יציבה".

תקציב המדינה

בחודש אוקטובר השנה, מליאת הכנסת אישרה בקריאה שניה ושלישית את תקציב המדינה והתכנית הכלכלית (חוק ההסדרים) לשנים 2021-2022. תקציב המדינה לשנת 2021 יעמוד על 432.3 מיליארד ש"ח ובשנת 2022 על 452.5 מיליארד ש"ח. בשנת 2022 יעמוד תקציב החינוך על כ-70 מיליארד ש"ח, תקציב משרד הביטחון יעמוד על כ-60 מיליארד ש"ח ותקציב הבריאות יעמוד על כ-45 מיליארד ש"ח. לפי אומדן ראשוני להכנת התקציב של החשב הכללי במשרד האוצר, שפורסם בחודש אוקטובר 2021, נמשכת מגמת הירידה בגירעון הממשלתי (ב-12 החודשים האחרונים עד ספטמבר 2021). כך שהגירעון המצטבר בתקופה עומד על כ-108 מיליארד ש"ח, שהם כ-7.4% מהתוצר (בהשוואה לכ-10% ביוני וכ-12% במרס 2021).

בתשעת החודשים הראשונים של השנה, נרשמה ירידה בשיעור של כ-50% בגירעון הממשלתי המצטבר, שהסתכם בכ-51.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-103.4 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר השיפור בגירעון מתחילת השנה, נובע מגידול בהכנסות המדינה, אשר הסתכמו בכ-295.0 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-233.8 מיליארד ש"ח, גידול בשיעור של כ-26% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. עם זאת, ההוצאות הממשלתיות (כולל הוצאות תוכנית הסיוע הכלכלי להתמודדות עם משבר הקורונה) גדלו בשיעור של כ-2.7% והסתכמו בכ-346.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-337.3 מיליארד ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. כך שלמרות הנתונים החיוביים בצד ההכנסות, ההוצאה הממשלתית ממשיכה להיות גבוהה.

בתחזית בנק ישראל שפורסמה בחודש אוקטובר 2021, צוין שבכפוף להנחה שתקציב המדינה יאושר באופן סופי עד סוף שנת 2021, הגירעון צפוי להצטמצם ולעמוד בסוף שנת 2021 על כ-6.4 אחוזי תוצר (7.1% לפי התחזית מחודש יולי) ובשנת 2022 על כ-4.0 אחוזי תוצר (3.8% לפי התחזית מחודש יולי), לעומת 12 אחוזי תוצר בשנת 2020. יחס החוב לתוצר צפוי להסתכם בשיעור של כ-73.5% וכ-73.0% בשנים 2021 ו-2022, בהתאמה.

אינפלציה

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, נרשמה עלייה באינפלציה. המדד "בגין" עלה בכ-2.5%, בהשוואה לירידה של 0.7% בתקופה המקבילה אשתקד ואילו המדד "הידוע" עלה בכ-2.2%, בהשוואה לירידה של 0.6% בתקופה המקבילה אשתקד. ב-12 החודשים האחרונים (מדד "בגין" ספטמבר 2021 בהשוואה לספטמבר 2020) עלה מדד המחירים לצרכן ב-2.5%. על פי עדכון חטיבת המחקר של בנק ישראל, מחודש אוקטובר 2021, האינפלציה במהלך ארבעת הרבעונים הקרובים (המסתיימים ברבעון השלישי של שנת 2022) צפויה להסתכם ב-1.7%. שיעוריה הצפויים לשנים 2021 ו-2022 עומדים על 2.5% ו-1.6% בהתאמה. על פי עדכון תחזית קרן המטבע הבינלאומית, מחודש אוקטובר 2021, שיעורי האינפלציה הצפויים בישראל לשנים 2021 ו-2022 עומדים על 1.4% ו-1.8% בהתאמה.

שוק הדיור

על פי מדד מחירי הדירות של הלמ"ס, שפורסם בחודש אוקטובר 2021, נרשמה עלייה של 9.2% במחירי כלל הדירות ועליה של 11.8% במחירי הדירות החדשות, עבור עסקאות שבוצעו בחודשים יולי-אוגוסט 2021, בהשוואה לעסקאות שבוצעו בחודשים יולי-אוגוסט 2020.

שוק העבודה

משבר הקורונה השפיע באופן משמעותי על שוק העבודה, אשר עד לפרוץ המשבר הפגין עוצמה. לפי סקרי כח האדם שפרסמה הלמ"ס, נרשמה ירידה בשיעור האבטלה הרחב במחצית הראשונה של חודש אוקטובר, לשיעור של 7.1%, בהשוואה לשיעור של 7.9% במחצית השנייה של חודש ספטמבר, ובהשוואה לכ-9% בחודש יוני, כ-12% בחודש מרס וכ-13% בחודש דצמבר 2020. הירידה בשיעור האבטלה חלה על רקע פתיחת המשק והסרת מרבית הגבלות הקורונה וכן סיומו של מודל החל"ת שסיפקה המדינה, אשר במסגרתו הובטחו תשלומי דמי אבטלה לכל אזרחי ישראל שאיבד את מקום עבודתו בתקופת הקורונה.

על פי עדכון תחזיות חטיבת המחקר של בנק ישראל מיום 7 באוקטובר 2021, צפויה ירידה בשיעור האבטלה הרחב מ-16.1% בשנת 2020, ל-7.1% ברבעון האחרון של שנת 2021 (8.0% לפי התחזית ביולי) ול-5.2% ברבעון האחרון של שנת 2022 (5.5% לפי התחזית ביולי), רמה שעדיין גבוהה מזו ששררה לפני המשבר (כ-3.8%). התאוששות רמת התוצר למצבה טרום המשבר, צפויה להיות מלווה בירידה בשיעור האבטלה הרחב. לפי סקר משרות פנויות שפרסמה הלמ"ס, אומדן מספר המשרות הפנויות ברבעון השלישי של שנת 2021, עלה ב-6.7% ביחס לרבעון הקודם. כמו כן, בחודש ספטמבר 2021, כמות המשרות הפנויות במשק (בניכוי עונתיות) עמדה על כ-137.5 אלף משרות, בהשוואה לכ-133.8 אלף משרות בחודש קודם. שיעור המשרות הפנויות לחודש ספטמבר עמד על 4.9%, בהשוואה ל-4.8% בחודש קודם ובהשוואה ל-2.5% בשנת 2020.

שער החליפין

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, עלה שער החליפין של השקל מול הדולר בשיעור של כ-0.4%, ואילו שער החליפין של השקל מול האיירו ירד בשיעור של כ-5.3%, עיקר הירידה (כ-3.6%) ברבעון השלישי של השנה.

נכון ליום 12 בנובמבר 2021, חל ייסוף חד בשקל ביחס לדולר, בשיעור של כ-3.6%, בהשוואה לסוף הרבעון השלישי של השנה. בחודש ינואר 2021, הודיע בנק ישראל כי על מנת לתמוך בהשגת יעדי בנק ישראל ובהתאוששות המשק ממשבר הקורונה ובפרט כדי לתמוך בענפי הייצוא ותחילפי הייבוא, שנפגעו מההשפעה השלילית של הירידה בשער החליפין של השקל מול הדולר, ירכוש בשנת 2021 סכום של 30 מיליארד דולר (בהמשך לרכישות בסך של כ-21 מיליארד דולר בשנת 2020).

בתחילת חודש יולי 2021, הודיע בנק ישראל כי הוא איננו מוגבל בהתערבות מירבית של עד 30 מיליארד דולר בשנת 2021, וכי בתום התכנית הוא יפעל בשוק המט"ח על פי הצורך, בהתחשב בפעילות הכלכלית של המשק. במהלך חודשים ינואר-ספטמבר 2021, רכש בנק ישראל כ-28 מיליארד דולר, המהווים כ-94% מהיעד השנתי המתוכנן.

בדוח מבקר המדינה, שפורסם ביום 19 לאוקטובר 2021, מצוין המבקר, שהגידול הניכר שהתרחש בעשור האחרון ברמת יתרות המט"ח שבנק ישראל מחזיק על רקע ההתפתחויות הכלכליות בעולם, הוביל לסטייה של כ-75 מיליארד דולר (נכון לפברואר 2021) מהרף העליון של הרמה הרצויה שקבע הנגיד ובכך הגדיל את סיכוני ההשקעה ויצר התחייבויות גדולות במאזן בנק ישראל, שרובן מיוחסות לצבירת היתרות. כדי לחזור לרמה הרצויה ממליץ מבקר המדינה להכין תוכנית מגירה, לבחינת הוועדה המוניתרית, למימוש היתרות העודפות באופן יעיל, בניסיון המתאימות.

רבית בנק ישראל

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, הותיר בנק ישראל את הרבית במשק ללא שינוי, על שיעור של 0.1%. לפי הערכה עדכנית של חטיבת המחקר בבנק ישראל מחודש אוקטובר 2021, צפויה הרבית להמשיך לעמוד בשנה הקרובה על 0.1% עד 0.25%, כאשר ההערכה הקודמת מחודש יולי עמדה על 0.1% בלבד.

הסביבה הגלובלית

עליה בשיעורי ההתחסנות בעולם ויעילות החיסונים, מסייעות להתאוששות הכלכלה העולמית. עם זאת, נראה כי מדד מנהלי הרכש של המדינות המפותחות התמתן, אך ממשיך להצביע על התרחבות כלכלית. היקף הסחר העולמי התמתן אף הוא, אך ממשיך להיות מצוי ברמות גבוהות של פעילות.

מדדי האינפלציה במדינות רבות נמצאים ברמות גבוהות, כאשר בחלק מהן המדד עבר את יעדי האינפלציה. בארה"ב, הבנק הפדרלי (FED) הותיר את הרבית ברמתה הנמוכה ללא שינוי, אך אותה על צמצום תכנית הרכישות בטווח הקרוב, תוך הקדמת התחזית להעלאת רבית ראשונה לסוף שנת 2022. בגוש האירו, הבנק המרכזי האירופי (ECB) הותיר את הרבית על כנה, אך הודיע על כוונתו להאט מעט את תכנית הרכישות שלו. באנגליה, על רקע עלייה בסיכון האינפלציה, אותה הבנק המרכזי על העלאת רבית. בסין, נרשמה האטה בפעילות הכלכלית ובפרט בייצור התעשייתי.

בתחזית קרן המטבע הבינלאומית, שפורסמה ביום 12 באוקטובר 2021, עדכנה הקרן את תחזיותיה לצמיחה בעולם, ל-5.9% בשנת 2021, (בהשוואה ל-6.0% בתחזית שפורסמה ביולי) והותירה את הצמיחה החזויה לשנת 2022, על 4.9%. תחזית הצמיחה של המדינות המפותחות לשנת 2021, עודכנה כלפי מטה ועומדת על 5.2% (בהשוואה ל-5.6% בתחזית שפורסמה ביולי), על רקע התגברות הסיכונים, נוכח התפרצות זן ה"דלתא" והעמקת השיבושים בשרשראות האספקה העולמיות, בתשומות ובחומרי גלם. בשנת 2022, צופה קרן המטבע צמיחה של 4.5% (בהשוואה ל-4.4% בתחזית שפורסמה ביולי).

שוקי ההון

המסחר בשוקי ההון בעולם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, הסתכם בעלויות שערים במרבית המדדים המובילים. במדדי ה-Nasdaq ו-S&P 500 נרשמה עליה ממוצעת של כ-16% ובמדד ה-Dow Jones נרשמה עליה של כ-12%. גם הבורסות המובילות באירופה הציגו עליות נאות במדדים המובילים.

בשוק המקומי נרשמו עליות שערים בכל מדדי המניות המובילים. מדד ת"א-125 סיים את תשעת החודשים הראשונים של השנה בעלייה של כ-18% ומדדי ת"א-90 ות"א-SME60 עלו בכ-17% בממוצע.

גם במדדים הסקטוריאליים נרשמו עליות נאות מתחילת השנה, ובראשם מדד ת"א בנקים-5 ומדד ת"א נפט וגז שעלו בכ-40% בממוצע (מחיר הנפט עלה בכ-55% מתחילת השנה). מדד ת"א נדל"ן עלה בכ-27%, על רקע החזרה לסביבת ביקושים גבוהים בתעשיות השונות, כתוצאה מהחזרה ההדרגתית לשגרה כלכלית ועסקית ומהמשך העלייה בביקוש לדירות.

המסחר בשוקי אגרות החוב, התאפיין בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 בעלויות שערים. בלטו לחיוב אגרות החוב הקונצרניות צמודות המט"ח, עם עלייה של כ-8.6% וזאת בהשפעת ציפיות לפיחות בשקל מול הדולר, בין היתר, עקב תוכנית רכישות הדולרים, עליה הודיע בנק ישראל וציפיות להקדמת העלאת רבית הפד.

ברבעון השלישי של שנת 2021, נמשכה הירידה בגיוסי האוצר באמצעות הנפקות א"ח ממשלת ישראל, מכ-14 מיליארד ש"ח בחודש בממוצע ברבעון הראשון של שנת 2021, לכ-11 מיליארד ש"ח בחודש וכ-5 מיליארד ש"ח בחודש ברבעון השני והשלישי של שנת 2021, בהתאמה. להאטה המתמשכת בהיקף גיוסי האוצר מתחילת השנה, תרמה העלייה בהכנסות הממשלה, בעיקר ממיסים, בכ-29% מתחילת שנת 2021, בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד, כפי שעולה מנתוני משרד האוצר.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות, וברווח כולל אחר

רווח ורווחיות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם ב-1,072 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-540 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 98.5%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה בתקופה ינואר-ספטמבר 2021 על שיעור של 15.3%, בהשוואה ל-8.4% בתקופה המקבילה אשתקד ול-8.6% בכל שנת 2020.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק ברבעון השלישי של השנה הסתכם ב-364 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-201 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 81.1%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה ברבעון השלישי של השנה על שיעור של 15.5%, בהשוואה ל-9.5% בתקופה המקבילה אשתקד.

תמצית דוח רווח והפסד

שינוי	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		שינוי	לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2020	2021		2020	2021	
ב-%	במיליוני ש"ח		ב-%	במיליוני ש"ח		
10.9	2,077	2,304	10.7	698	773	רווח מימוני, נטו ⁽¹⁾
(149.9)	413	(206)	(175.8)	91	(69)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
50.8	1,664	2,510	38.7	607	842	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
3.7	1,029	1,067	4.8	336	352	עמלות והכנסות אחרות
3.1	1,894	1,953	0.8	640	645	הוצאות תפעוליות ואחרות
103.3	799	1,624	81.2	303	549	רווח לפני מסים
124.4	254	570	77.1	109	193	הפרשה למסים על הרווח
137.5	24	57	10.5	19	21	חלק הבנק ברווחי חברה כלולה לאחר השפעת המס
						רווח נקי:
95.3	569	1,111	77.0	213	377	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
34.5	(29)	(39)	8.3	(12)	(13)	רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
98.5	540	1,072	81.1	201	364	המיוחס לבעלי מניות הבנק
	8.4%	15.3%		9.5%	15.5%	תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק ⁽²⁾

(1) סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות הרבית, נטו והכנסות המימון שאינן מרבית לרווח המימוני, נטו.

(2) על בסיס שנתי.

התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות רבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מרבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים המהווים חלק אינטגרלי מניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות ממכשירים נגזרים כוללות, בין היתר, את השפעות ערך הזמן על השווי ההוגן של נגזרים, המהווים חלק בלתי נפרד מניהול סיכוני הרבית בבנק ואת השפעת שיעור עליית המדד הידוע על נגזרים, המהווה חלק בלתי נפרד מניהול החשיפה למדד המחירים לצרכן.

להלן הרכב הרווח המימוני, נטו

תשעת החודשים הראשונים של שנת		2020				2021			
2020	2021	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
במיליוני ש"ח						במיליוני ש"ח			
2,160	2,392	715	714	731	718	729	856	807	הכנסות רבית
180	302	57	54	69	61	59	146	97	הוצאות רבית
1,980	2,090	658	660	662	657	670	710	710	הכנסות רבית, נטו
97	214	(3)	64	36	51	*76	*75	63	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מרבית
2,077	2,304	655	724	698	708	746	785	773	סך הרווח המימוני המדווח
									בניטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:
3	(3)	-	3	-	(6)	(3)	5	(5)	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
16	21	(9)	20	5	12	3	10	8	הכנסות (הוצאות) ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
(27)	156	(48)	4	17	25	*65	*45	46	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות
(8)	174	(57)	27	22	31	65	60	49	סך כל ההשפעות שאינן מפעילות שוטפת
2,085	2,130	712	697	676	677	681	725	724	רווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽¹⁾

* התאמה לא מהותית של מספרי השוואה. ראה באור 1.ה. לתמצית הדוחות הכספיים.

(1) מזה בגין השפעות שינויים במדד - הכנסה בסך של כ-83 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, בהשוואה להוצאה בסך של כ-20 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד (ברבעון השלישי של השנה - הכנסה בסך של כ-33 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 48 מיליון ש"ח ברבעון השני ו-3 מיליון ש"ח ברבעון השלישי אשתקד).

הרווח המימוני מפעילות שוטפת, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, הסתכם ב-2,130 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,085 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור 2.2%. הגידול מוסבר מהשפעת השינויים במדד ומהשפעת הגידול בהיקפי הפעילות העסקית. גידול זה קוזז בהשפעת שחיקת המרווחים, כתוצאה מירידת רבית בנק ישראל ומירידת הרבית הדולרית, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית:

לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר		
2020	2021	
		באחוזים
2.18	2.12	שיעור ההכנסה על נכסים נושאי רבית
0.33	0.49	שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות רבית
1.85	1.63	פער הרבית הכולל
2.00	1.85	יחס בין הכנסות מרבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הרבית

למידע נוסף בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית של הבנק והחברות מאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות רבית, ראה נספח 1 לפרק מממשל תאגידי.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-206 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 413 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ברבעון השלישי של השנה ב-69 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 91 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי, אשר נרשמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה, נבעו בעיקר מקיטון בהפרשה הקבוצתית, המוסבר בשיפור במדדים המאקרו כלכליים ובאינדיקטורים המצביעים על רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי של הבנק ומהמשך הירידה בהיקף החובות הנמצאים בדחיות תשלומים.

בתקופה המקבילה אשתקד, ההוצאות בגין הפסדי אשראי נבעו בעיקר מגידול בהפרשה הקבוצתית, בעקבות שינויים בסביבה המאקרו כלכלית, כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה וחוסר הוודאות באשר להשפעתה על מצב הלווים ומגידול בהיקף החובות הבעייתיים כתוצאה מכך.

להלן פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים:

לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		
2020	2021	2020	2021	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
129	80	22	25	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(82)	(103)	(32)	(37)	קיטון בהוצאה הפרטנית וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
47	(23)	(10)	(12)	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
366	(183)	101	(57)	הוצאה (הכנסה) קבוצתית בגין הפסדי אשראי
413	(206)	91	(69)	סך כל ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
מזה:				
295	(182)	64	(37)	הוצאות (הכנסות) בגין אשראי מסחרי
38	(1)	10	(3)	הוצאות (הכנסות) בגין אשראי לדיור
80	(23)	17	(29)	הוצאות (הכנסות) בגין אשראי פרטי אחר
0.07%	(0.03%)	(0.05%)	(0.05%)	שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.55%	(0.27%)	0.46%	(0.24%)	שיעור ההוצאה (הכנסה) הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.62%	(0.30%)	0.41%	(0.29%)	שיעור סך כל ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾

(1) על בסיס שנתי.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-1,057 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,026 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 3.0%, שנבע בעיקר מעלייה בהכנסות מפעילות שוק ההון, המוסברת מגידול בהיקף תיק ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק.

להלן התפלגות ההכנסות מעמלות:

לתשעת החודשים שנתיים ביום		
30 בספטמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
במיליוני ש"ח		
157	151	ניהול חשבון
74	84	כרטיסי אשראי
527	560	פעילות בשוק ההון
133	122	הפרשי המרה
59	59	עמלות מעסקי מימון
76	81	עמלות אחרות
1,026	1,057	סך כל העמלות

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-1,953 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,894 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 3.1%. להלן פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות:

לתשעת החודשים שנתיימו ביום		
30 בספטמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
		במיליוני ש"ח
1,138	1,199	משכורות והוצאות נלוות
261	255	אחזקה ופחת בנינים וציוד
71	78	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים
5	8	הוצאות סילוק
419	413	הוצאות אחרות למעט סילוק
1,894	1,953	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות

משכורות והוצאות נלוות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-1,199 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,138 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 5.4%. הגידול מוסבר בעיקר מהתאמת רכיבי תגמול משתנים לתשואה ולרווח הבנק.

הוצאות אחזקה ופחת בנינים וציוד הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-255 מיליון ש"ח בהשוואה ל-261 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 2.3%, שנבע בעיקר מירידה בהיקף נכסי הנדל"ן בקבוצה, עקב מהלכי התייעלות.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-421 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-424 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 0.7%.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-570 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-254 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור המס האפקטיבי הגיע ל-35.1% לעומת 31.8% בתקופה המקבילה אשתקד, בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 34.2%. הגידול בשיעור המס האפקטיבי בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, נובע מהכנסות מסים בגין שנים קודמות, בסך של 37 מיליון ש"ח, שנרשמו בתקופה המקבילה אשתקד.

חלק הבנק ברווח של חברה כלולה לאחר השפעת המס הסתכם ב-57 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-24 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בחלק הבנק ברווח של חברה כלולה נובע מגידול ברווחי חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ, שהושפעו בעיקר מירידה בהפרשה להפסדי אשראי ומגידול בהיקפי הפעילות.

סך הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-1,106 מיליון ש"ח, סכום זה הושפע מהרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בסך של 1,072 מיליון ש"ח, מרווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 36 מיליון ש"ח ומהפסד כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 2 מיליון ש"ח.

המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההון והלימות ההון

סך נכסי קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם ב-173,758 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-167,778 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020, גידול בשיעור של 3.6%

א. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

שינוי	30 בספטמבר		
	31 בדצמבר 2020	2021	
ב-%		במיליוני ש"ח	
5.4	90,970	95,877	אשראי לציבור, נטו
13.0	13,105	14,803	ניירות ערך
(1.2)	57,802	57,083	מזומנים ופקדונות בבנקים
4.7	141,677	148,273	פקדונות הציבור
(35.1)	4,394	2,851	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
9.6	9,141	10,022	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק

ב. להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

שינוי	30 בספטמבר		
	31 בדצמבר 2020	2021	
ב-%		במיליוני ש"ח	
(25.4)	177	132	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים: אשראי תעודות
17.3	7,163	8,403	ערביות והתחייבויות אחרות
7.9	2,364	2,550	מסגרות לפעולה במכשירים נגזרים שלא נוצלו
12.1	10,683	11,977	מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
5.7	8,718	9,218	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו ומסגרות להשאלת ניירות ערך
4.8	7,797	8,173	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות
9.6	36,902	40,453	סך הכל

מכשירים פיננסיים נגזרים:

ערך נקוב	31 בדצמבר 2020		30 בספטמבר 2021		
	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי חיובי	
					במיליוני ש"ח
18,914	453	221	17,727	299	171
73,814	1,071	885	75,669	466	408
55,159	789	789	70,937	986	986
171	2	2	100	-	-
148,058	2,315	1,897	164,433	1,751	1,565

האשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם ב-95,877 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-90,970 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020, גידול בשיעור של 5.4%

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך האשראי לציבור ליום		שינוי	30 בספטמבר		
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021		2020	2021	
ב-%	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
82.5	82.4	5.3	3,967	75,077	79,044
12.3	13.0	11.1	1,239	11,185	12,424
4.6	3.8	(11.5)	(476)	4,143	3,667
0.6	0.8	31.3	177	565	742
100.0	100.0	5.4	4,907	90,970	95,877

אשראי לציבור, ברוטו לפי מגדרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2020	31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
ב-%		במיליוני ש"ח			
(2.3)	(1.0)	16,724	16,511	16,338	עסקים גדולים
7.8	5.4	5,385	5,509	5,806	עסקים בינוניים
5.8	8.9	18,876	18,330	19,967	עסקים קטנים וזעירים
3.8	4.2	21,351	21,258	22,158	משקי בית ללא הלוואות לדיור
10.0	13.4	28,336	27,469	31,156	הלוואות לדיור
25.7	57.1	70	56	88	בנקאות פרטית
(3.5)	(13.4)	1,505	1,677	1,452	גופים מוסדיים
5.1	6.8	92,247	90,810	96,965	סך הכל
מזה: אשראי צרכני ללא הלוואות לדיור וכרטיסי אשראי					
3.7	3.4	17,889	17,950	18,554	משקי בית
28.2	85.2	39	27	50	בנקאות פרטית
3.8	3.5	17,928	17,977	18,604	סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני, הכולל את האשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים ממכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור, ומסיכון אשראי חוץ מאזני, הכולל עסקאות במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, מסגרות אשראי בלתי מנוצלות והתחייבויות למתן אשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור, הסתכם ביום 30 בספטמבר 2021 ב-137,330 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-129,440 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020, גידול בשיעור של 6.1%.

להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק:

ליום 31 בדצמבר 2020			ליום 30 בספטמבר 2021		ענף משק
שינוי	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	
ב-%	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	
12.0	12.0	15,591	12.7	17,461	שירותים פיננסיים (כולל חברות החזקה)
12.2	13.2	17,062	13.9	19,140	בינוי ונדל"ן
1.0	7.9	10,263	7.5	10,365	תעשייה
(1.7)	5.7	7,368	5.3	7,240	משחר
4.6	50.9	65,820	50.1	68,862	לקוחות פרטיים, לרבות הלוואות לדיור
7.0	10.3	13,336	10.5	14,262	אחרים
6.1	100.0	129,440	100.0	137,330	סך הכל

להלן החלוקה הענפית של ששת הלזים הגדולים בקבוצה (לפי גודל חבות ברוטו לפני ניכוי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לזים):

ליום 30 בספטמבר 2021				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני* במיליוני ש"ח		
724	1,150	474	676	שירותים פיננסיים	1.
1,012	1,012	993	19	תעשיה	2.
1,000	1,000	1,000	-	שירותים פיננסיים	3.
559	559	335	224	תעשיה	4.
551	559	369	190	בינוי	5.
506	506	225	281	שירותים פיננסיים	6.

ליום 31 בדצמבר 2020				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני* במיליוני ש"ח		
1,000	1,000	500	500	שירותים פיננסיים	1.
907	907	609	298	שירותים פיננסיים	2.
777	777	191	586	תעשיה	3.
557	712	290	422	שירותים פיננסיים	4.
506	506	5	501	אספקת השמל ומים	5.
396	495	401	94	שירותים פיננסיים	6.

* כולל אשראי לציבור, השקעה באגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור.

ההשקעה בניירות ערך ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמה ב-14,803 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-13,105 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020, גידול בשיעור של 13.0%.

להלן הרכב התיק:

חלק מסך ניירות הערך		יתרה ליום		
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021	31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
ב-%		במיליוני ש"ח		
90.3	89.4	11,831	13,230	אגרות חוב ממשלתיות
2.5	2.4	321	365	אגרות חוב של בנקים ⁽¹⁾
4.8	3.5	634	515	קונצרני
0.1	0.1	12	12	קונצרני בערבות ממשלות
2.3	4.6	307	681	מניות ⁽²⁾
100.0	100.0	13,105	14,803	סך הכל

(1) היתרה כוללת גם אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות הנפקה של בנקים.

ב-31.12.20 כולל אגרות חוב של בנקים זרים במט"ח בבעלות ובערבות ממשלות זרות בסך של 32 מיליון ש"ח.

(2) ההשקעה במניות כוללת, בין היתר, השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 73 מיליון ש"ח, השקעה במניות ובסלי מדדי מניות במט"ח בסך של 173 מיליון ש"ח, בקרנות גידור בסך של 83 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות ובסלי מדדי מניות הנסחרים בבורסה בתל-אביב בסך של 345 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 80 מיליון ש"ח, השקעה במניות ובסלי מדדי מניות במט"ח בסך של 55 מיליון ש"ח, השקעה בקרנות גידור בסך של 30 מיליון ש"ח והשקעה במניות ובסלי מדדי מניות הנסחרים בבורסה בתל-אביב בסך של 135 מיליון ש"ח).

להלן התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך ניירות הערך ליום		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021	31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021		
ב-%	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
51.3	56.7	6,719	8,395		מטבעי ישראל
2.2	1.6	285	240		- לא צמוד
44.2	37.1	5,794	5,487		- צמוד למדד
2.3	4.6	307	681		מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	13,105	14,803		פריטים לא כספיים
					סך הכל

להלן פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים את הבנק לשם קביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ליום 30 בספטמבר 2021:

סך הכל	מחיר מצד נגדי לעסקה**	מחיר אינדיקטיבי*	מחיר מצוטט בשוק פעיל במיליוני ש"ח	
681	78	86	517	מניות וקרנות השקעה פרטיות
8,157	-	-	8,157	אגרות חוב ממשלתיות במטבעי ישראל
478	-	192	286	אגרות חוב קונצרניות במטבעי ישראל
5,487	-	5,420	67	אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח
14,803	78	5,698	9,027	סך הכל
100.0	0.5	38.5	61.0	% מהתיק

* מחיר אינדיקטיבי - אינדיקציה הנקבעת על ידי הבנק ואשר מבוססת בעיקר על ציטוטי מחיר המתקבלים מגופים חיצוניים, אשר התמחותם בכך, והיתרה מבוססת על מודלים פנימיים שנקבעו על ידי הבנק.

** מחיר מצד נגדי לעסקה - ציטוט מחיר המתקבל מהגורם מולו בוצעה העסקה. לגבי קרנות השקעה פרטיות, בחינת הצורך בביצוע הפרשה לירידת ערך מתבססת על הדוחות הכספיים שלהן.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח לפי מדינות/יבשות:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
במיליוני ש"ח		
4,150	4,232	ישראל (כולל ממשלת ישראל - 4,165 מיליון ש"ח; 31.12.20 - 4,051 מיליון ש"ח)
1,352	964	ארצות הברית (כולל ממשלת ארצות הברית - 908 מיליון ש"ח; 31.12.20 - 1,312 מיליון ש"ח)
29	27	צרפת
28	27	קנדה
50	49	גרמניה
84	71	המזרח הרחוק, אוסטרליה ואחרים (3 מדינות; 31.12.20 - 4 מדינות)
101	117	אירופה (3 מדינות; 31.12.20 - 3 מדינות)
5,794	5,487	סך הכל

יצוין כי בכל אחת מהמדינות (למעט ממשלת ישראל וממשלת ארצות הברית), אין מנפיק שיתרת אגרות החוב שלו עולה על 0.4% מההון המיוחס לבעלי מניות הבנק.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי, לפי ענפי משק:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
במיליוני ש"ח		
125	90	חשמל ומים
169	138	בניה ונדל"ן
60	54	שירותים פיננסיים
82	109	בנקים
30	24	תעשיה
15	14	מסחר
51	49	תחבורה
4	-	שירותים ציבוריים
536	478	סך הכל

להלן הרכב תיק אגרות החוב במט"ח בקבוצת הבנק:

- **אגרות חוב במט"ח וצמוד מט"ח** - מסתכמות ב-5,487 מיליון ש"ח (1,699 מיליון דולר) (כולל חברות זרות בסך של 348 מיליון ש"ח, אגרות חוב מדינת ישראל במט"ח בסך של 4,165 מיליון ש"ח, אגרות חוב של חברות ישראליות במט"ח, שרובן נסחרות בחו"ל בסך של 66 מיליון ש"ח ואגרות חוב ממשלתיות זרות בסך של 908 מיליון ש"ח). 98% מאגרות החוב הזרות הכלולות בתיק מדורגות בדירוג השקעה (Investment Grade) - בקבוצת דירוג A ומעלה, כאשר כ-5% מהחשיפה הינה למוסדות בנקאיים ופיננסיים מובילים במדינות OECD. תיק השקעה זה מפוזר כך שהחשיפה למנפיק יחיד (שאינו ממשלה) אינה עולה על 1% מהיקף תיק אגרות החוב במט"ח. משך החיים הממוצע בתיק אגרות החוב הזרות במט"ח עומד על כ-3 שנים. יתרת הרווחים ברטו שטרם מומשה (הכלולה בהון במסגרת התאמות לשווי הוגן בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה) בגין תיק זה, עמדה ליום הדיווח, על כ-55 מיליון ש"ח (כ-17 מיליון דולר), בהשוואה לכ-42 מיליון ש"ח (כ-13 מיליון דולר) ליום 31 בדצמבר 2020.

יתרת הרווחים, נטו (לפני השפעת המס) הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר, בגין הפער בין השווי ההוגן של אגרות חוב בתיק הזמין למכירה לבין עלותן המופחתת, ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמה ב-74 מיליון ש"ח.

מזומנים ופקדונות בבנקים ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו ב-57,083 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-57,802 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020, קיטון בשיעור של 1.2%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו ב-148,273 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-141,677 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020, גידול בשיעור של 4.7%.

להלן התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור ליום		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021	31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021		
ב-1%		ב-1%		במיליוני ש"ח	
79.7	78.1	112,861	115,825	מטבע ישראלי	- לא צמוד
3.8	4.3	5,365	6,333		- צמוד למדד
16.1	17.1	22,885	25,373		מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
0.4	0.5	566	742		פריטים לא כספיים
100.0	100.0	141,677	148,273		סך הכל

פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2020	31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
ב-%		במיליוני ש"ח			
(6.9)	6.0	12,867	11,304	11,982	עסקים גדולים
6.1	5.3	5,707	5,747	6,053	עסקים בינוניים
3.3	8.5	24,358	23,206	25,168	עסקים קטנים וזעירים
1.4	2.6	63,338	62,574	64,219	משקי בית
3.9	2.2	9,097	9,242	9,448	בנקאות פרטית
19.4	31.7	26,310	23,841	31,403	גופים מוסדיים
4.7	9.1	141,677	135,914	148,273	סך הכל

תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק

סך תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2021 עמד על 440 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-388 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020, גידול בשיעור של 13.4%.

אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו ב-2,851 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,394 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2020, קיטון בשיעור של 35.1%.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ביום 30 בספטמבר 2021 ב-10,022 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-9,141 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2020, גידול בשיעור של 9.6%.
לפרטים בדבר התפתחות הרווח הכולל האחר, ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר.

הלימות ההון

יחסי הון מינימאליים

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בנושא מדידה והלימות הון, כפי שעודכנו על מנת להתאימן להנחיות באזל. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% יחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. ליחסי ההון המזעריים מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדירור למועד הדיווח. בהתאם להבהרת הפיקוח על הבנקים מיום 6 באוקטובר 2021, דרישת ההון הנוספת בגין הלוואות לדירור תתווסף ליחס הון עצמי רובד 1 בלבד. לאור התפרצות נגיף הקורונה וכחלק מהתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין, פרסם הפיקוח על הבנקים, את הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בה נכללה, בין היתר, הוראת שעה הנוגעת לעדכון הוראה 201 אשר כוללת הפחתת דרישות ההון הרגולטוריות החלות על הבנקים בנקודת אחוז אחת וכן עדכון להוראה 329, אשר מבטל את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדירור, שהועמדו במהלך תקופת הוראת השעה, וזאת על מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי. ביום 30 בספטמבר 2021, הוארכה הוראת השעה עד ליום 31 בדצמבר 2021, ובוטלה ההקלה בגין הלוואות לדירור, לצורך רכישת זכות במקרקעין. כך שרק בגין הלוואות לדירור כאלה שהועמדו מיום 19 במרס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021 בלבד, לא חלה דרישת ההון של נקודת האחוז הנוספת. ההקלה בגין הלוואות לדירור שאינן לצורך רכישת זכות במקרקעין (הלוואות לכל מטרה) נשארה בתוקף עד תום תקופת הוראת השעה. בהתאם להוראת השעה, ההקלה ביחסי ההון המזעריים תחול עד תום 24 חודשים מתום תוקף ההוראה ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף ההוראה או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. עם זאת, נקבע, כי הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3 נקודות האחוז בתקופת ששת החודשים מתום תוקף ההוראה, לא תחשב כחריגה מהאמור. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על ידי הפיקוח על הבנקים, לפי נתוני מועד הדיווח הינם 8.25%-11.50% בהתאמה.

בנוסף לאמור לעיל, תהליך קביעת יעדי ההון נעשה בהתבסס על הפרמטרים המרכזיים הבאים:

- ממצאי תהליך ה-ICAAP בהתבסס על פרופיל הסיכון של הקבוצה ובהתחשב ביעדים העסקיים של הקבוצה והצמיחה המתוכננת.
 - תוצאות מבחני הקיצון כמפורט בהמשך.
 - קביעת יעדי ההון נעשית לפי דרישת ההון הגבוהה יותר, מבין תוצאות ה-ICAAP לבין הנדרש בתרחיש הקיצון.
 - מקדם שמרנות וזכרית ביטחון המשלבים הערכות ואומדנים ביחס לפרופיל הסיכונים ובסיס ההון.
- למידע מפורט, ראה **דוח על הסיכונים** לשנת 2020 באתר האינטרנט של הבנק.

יעדי ההון הפנימיים שנקבעו על ידי הדירקטוריון הינם:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.25% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.50%. בתקופת ההקלה של בנק ישראל, יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-8.25% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-11.50%. אלה עשויים להשתנות בהתאם לביצועי המשכנתאות ברבעון הרלוונטי.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% יחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

יעדי ההון מביאים בחשבון את הסיכונים שהבנק חשוף אליהם, כשהעיקריים בהם הינם סיכוני האשראי, סיכונים פיננסיים לרבות סיכון הרבית, סיכונים תפעוליים לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע, סיכון טכנולוגיות המידע, סיכון ציות ואיסור הלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין. כל זאת מבוצע בהלימה לדיאלוג מול בנק ישראל. אמידת הסיכונים מביאה בחשבון, גם את היבטי משבר הקורונה והשלכות אפשריות על הבנק.

מבחני הקיצון

הבנק מיישם תשתית תרחישי קיצון לבחינת הגאות וההפך ובוחן את יחסי ההון לפי תכנון ההון התלת שנתי. המתווה כולל, בין היתר, תרחישי קיצון הוליסטיים "מתגלגלים" על פני שלוש שנים, בתחום סיכוני האשראי, סיכונים פיננסיים, סיכונים תפעוליים לרבות סייבר, איסור הלבנת הון, ציות, אסטרטגיה, מוניטין, תפעולי ועוד. מתווה תרחישי הקיצון, כולל גם השפעות קיצוניות של משבר הקורונה. למידע מפורט, ראה **דוח על הסיכונים** באתר האינטרנט של הבנק.

הוראות באזל 3

בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2021 עומדת התקרה על 10%.

מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016, הופץ מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. לפי המכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאי המכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית לתקופה של חמש שנים בקו ישר. ביום 16 בדצמבר 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב אשר מאריך את תוקף הנחיות אלו, עד ליום 31 בדצמבר 2021.

- ברבעון השלישי של שנת 2018, התקבלה החלטה על מיזוג אוצר החייל וביום 1 בינואר 2019 מוזג אוצר החייל עם ולתוך הבנק. בגין מהלכים אלה ביצעה הקבוצה הפרשה לפיצויים מוגדלים בסך של 82 מיליון ש"ח (53 מיליון נטו לאחר השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 30 בספטמבר 2021 היה מביא לקיטון נוסף של 0.03% ביחסי הלימות ההון.

- ביום 28 ביולי 2020 וביום 3 בנובמבר 2020, אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות, על פיה יתאפשר לכ-60 עובדים קבועים בבנק, המשתייכים לאוכלוסיית היעד שהוגדרה, לפרוש בפרישה מוקדמת ובתנאים מועדפים.

התוכנית הגדילה את ההפסד הכולל האחר (ברוטו) בסך של 48 מיליון ש"ח בגין התחייבות לפיצויים ולהטבות לאחר פרישה. כמו כן, ברבעון הרביעי של שנת 2020 בוצעה הפרשה נוספת לפיצויים מוגדלים בסך של כ-50 מיליון ש"ח בגין פרישה מוקדמת נוספת הצפויה בשנים הקרובות. סך ההשפעה נטו, לאחר השפעת המס בגין מהלכים אלה הסתכם ב-65 מיליון ש"ח. ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 30 בספטמבר 2021, היה מביא לקיטון של 0.08% ביחסי הלימות ההון.

יישום ההוראות

במסגרת הנדבך הראשון, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל לסיכונים האשראי, השוק והסיכונים התפעוליים. במסגרת הנדבך השני, הבנק נדרש לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק. מסמך ה-ICAAP לנתוני 30 ביוני 2020 הוגש כנדרש לבנק ישראל והבנק נמצא בתהליך הכנת המסמך לנתוני ה-30 ביוני 2021. תשתית תהליך הנאותות ההונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בחברה הבת הבנקאית בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי שלה.

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
9,369	10,222	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2,749	1,889	הון רובד 2, לאחר ניכויים
12,118	12,111	סך כל ההון הכולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון
76,203	80,297	סיכון אשראי
883	793	סיכונים שוק
6,729	6,725	סיכון תפעולי
83,815	87,815	סך כל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון
11.18%	11.64%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.46%	13.79%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.29%	8.25%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
*11.50%	11.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

* עודכן לאור הבהרת הפיקוח על הבנקים כי דרישת ההון הנוספת בגין הלוואות לדיור תתווסף ליחס הון עצמי רובד 1 בלבד.

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 בספטמבר 2021 עמד על 11.64%, בהשוואה ל-11.18% ליום 31 בדצמבר 2020. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 30 בספטמבר 2021 עמד על 13.79%, בהשוואה ל-14.46% ליום 31 בדצמבר 2020.

ההון הכולל ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם ב-12,111 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-12,118 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. בסיס ההון הושפע מחד מרווח בסך של 1,072 מיליון ש"ח, מרווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 36 מיליון ש"ח, ומאידך, גידול זה קוודז בירידה במכשירים שהונפקו על ידי הבנק הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בסך של 891 מיליון ש"ח.

נכסי הסיכון ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו ב-87,815 מיליון ש"ח בהשוואה ל-83,815 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020.

יחס הון כולל ויחס הון עצמי רוברד 1 של חברה בת משמעותית בהתאם להוראות בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (באזל):

31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
	באחוזים	
14.03%	14.97%	בנק מסד בע"מ
15.19%	16.01%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון
		יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

יחס מינוף - הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף (להלן - "ההוראה"). יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון לבין מדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רוברד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד וזאת לגבי כל תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (וכולל את הבנק). ביום 15 בנובמבר 2020, פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 - התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה), במסגרתה עודכנה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס מינוף. העדכון מקל את דרישת יחס המינוף בחצי נקודת האחוז, כך שעל הבנק לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (במקום 5%), וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מהיקף הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בהתאם להוראת השעה (כפי שעודכנה לאחרונה ביום 30 בספטמבר 2021). ההקלה תהיה בתוקף עד ליום 31 בדצמבר 2021, כאשר לאחר מכן ההקלה תחול ל-24 חודשים נוספים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה, או יחס המינוף המינימלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם להוראה, הנמוך מביניהם.

יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2021 עומד על 5.54%, בהשוואה ל-5.29% ליום 31 בדצמבר 2020.

מדיניות חלוקת דיבידנד

בהתאם למדיניות חלוקת הדיבידנד שאישר דירקטוריון הבנק (כפי שעודכנה ביום 9 ביוני 2015 וביום 14 באוגוסט 2017), הבנק יחלק כדיבידנד בכל שנה עד 50% מהרווח הנקי השנתי של הבנק הראוי לחלוקה, בכפוף לכך שיחסי הון לרכיבי סיכון של הבנק לא יפחתו מהיעדים הרגולטוריים ומהיעדים שנקבעו ושייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק, מעת לעת, בכפוף להוראות הדין ונהל בנקאי תקין, וככל שלא יתרחשו שינויים לרעה ברווחי הבנק ו/או במצבו העסקי ו/או הכספי ו/או במצב המשק הכללי ו/או בסביבה החוקית. יובהר, כי החל משנת 2017, הרווח הנקי השנתי מתייחס לרווח הנקי השנתי של השנה השוטפת.

אין באמור בהחלטה זו כדי לגרוע מסמכות הדירקטוריון לבחון מעת לעת את המדיניות, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין החלות על הבנק, על שינוי המדיניות או שינוי שיעור הדיבידנד שיחולק בגין תקופה מסוימת או להחליט שלא לחלק דיבידנד כלל. מובהר בזאת, כי כל חלוקה של דיבידנד תהיה טעונה אישור נפרד של הדירקטוריון, וכפופה לכל המגבלות החלות על הבנק בעניין חלוקת דיבידנד, ותפורסם בהתאם להוראות הדין, בצירוף כל הפרטים הנדרשים.

יצוין כי חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה, בנוסף להוראות חוק החברות, למגבלות נוספות כמפורט בבאור 24.א.ב' לדוחות הכספיים לשנת 2020.

להלן פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2018:

יום ההכרזה	יום התשלום	סך הדיבידנד ששולם	דיבידנד למניה
		במיליוני ש"ח	בש"ח
5 במרס 2018	21 במרס 2018	95	0.95
28 במאי 2018	5 ביוני 2018	60	0.60
14 באוגוסט 2018	2 בספטמבר 2018	100	1.00
20 בנובמבר 2018	9 בדצמבר 2018	100	1.00
12 במרס 2019	20 במרס 2019	105	1.05
28 במאי 2019	17 ביוני 2019	85	0.85
13 באוגוסט 2019	29 באוגוסט 2019	110	1.10
26 בנובמבר 2019	12 בדצמבר 2019	110	1.10
15 במרס 2020	31 במרס 2020	125	1.25
25 באוגוסט 2021	1 בספטמבר 2021	225	2.25

לאור מכתבה של המפקחת על הבנקים, מיום 29 במרס 2020, לכל הבנקים המסחריים ולהוראת השעה מיום 31 במרס 2020 (נב"ת 250) (התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה) ("הוראת השעה"), המתקנת את הוראת ניהול בנקאי תקין 201, בו נכללה בקשה, בין היתר, לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד על רקע משבר הקורונה ואי הוודאות הנובעת מהתפתחות המשבר, קיים דירקטוריון הבנק, דיונים מעת לעת, בקשר ליישום מדיניות הדיבידנד המפורטת לעיל, בשים לב לתקופת הוראת השעה כפי שהוארכה מפעם לפעם ועל רקע ציפיות הפיקוח על הבנקים לגבי המערכת הבנקאית בנושא, בהתבסס על המשך חוסר הוודאות הכלכלית וההשפעה האפשרית של המשך פגיעה במשק.

ביום 26 ביולי 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון להוראת השעה. על פי דברי ההסבר לעדכון האמור, רמת אי הוודאות, שעדיין גבוהה בעקבות משבר הקורונה, והסיכון שהפסדי האשראי הנובעים מהמשבר טרם התממשו במלואם, מחייבים המשך תכנון הון זהיר ושמרני, וגישה זהירה ושמרנית בחלוקת דיבידנד. הפיקוח הבהיר, כי נוכח השיפור בפעילות הכלכלית, התגברות המגמה של חזרה הדרגתית לרמה טרום המשבר והצבירה מחדש של כרית ההון על ידי התאגידים הבנקאיים, הוא מתיר למערכת הבנקאית לחלק דיבידנד אך באופן מוגבל, מתוך גישה זהירה ושמרנית. בנוסף, עמדת המפקח על הבנקים במועד האמור היתה, כי חלוקה בסכום הגבוה מ-30% מרווחי שנת 2020 לא תיחשב כתכנון הון זהיר ושמרני. לאור עמדתו האמורה של המפקח על הבנקים ועל רקע המשך אי הוודאות והסיכון כאמור, ביום 17 באוגוסט 2021, אישר דירקטוריון הבנק, בשלב האמור, חלוקת דיבידנד במזומן לבעלי המניות של הבנק בסך כולל של 225 מיליון ש"ח (ברוטו) המהווים 30% מהרווח הנקי על פי הדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2020.

ביום 30 בספטמבר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון נוסף להוראת השעה. בעדכון זה הוארכה תקופת הוראת השעה עד ליום 31 בדצמבר 2021. בדברי ההסבר לעדכון נאמר כי למרות התגברות התהליכים של יציאה ממשבר הקורונה, רמת אי הוודאות עדיין גבוהה ומשליכה על היכולת של הבנקים לחזות את צרכי ההון שלהם בטווח הבינוני, ולכן הם חייבים להמשיך בתכנון הון זהיר ושמרני. הפיקוח מעודד את הבנקים לגישה זהירה ושמרנית בחלוקת דיבידנד או ברכישה עצמית והבהיר, כי עמדת המפקח היא כי חלוקה בסכום הגבוה מ-30% מרווחי הבנק (בשנת 2020 ובשנת 2021) לא תיחשב כתכנון הון זהיר ושמרני.

לאור האמור לעיל, ועל אף שלא חל שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק בעניין חלוקת דיבידנד בכל שנה עד 50% מהרווח הנקי כמפורט לעיל, החליט דירקטוריון הבנק ביום 23 בנובמבר 2021, כי נוכח התייחסות המפקח על הבנקים, בשלב זה, לאשר חלוקת דיבידנד במזומן לבעלי המניות של הבנק בסך כולל של 320 מיליון ש"ח (ברוטו), המהווים 30% מהרווח הנקי על פי הדוחות הכספיים של הבנק לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021.

המועד הקובע לעניין תשלום הדיבידנד יחול ביום 2 בדצמבר 2021 ויום התשלום יהיה 13 בדצמבר 2021. סכום הדיבידנד הינו לפני כל מס, לרבות מס במקור שעל הבנק לנכות על פי כל דין.

דירקטוריון הבנק ימשיך לדון בהמשך יישומה של מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, לאור התפתחויות משבר הקורונה והשפעתו על המשק ועל הבנק, בהתאם להתפתחויות ולרגולציה ובכפוף לדין ולהנחיות המפקח על הבנקים.

מגזרי הפעילות הפיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בבור 11א' לתמצית הדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוח, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.

להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה בבור 28 לדוחות הכספיים לשנת 2020.

לפירוט בדבר מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה, ראה בבור 28א' לדוחות הכספיים לשנת 2020.

להלן תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מגזרים:

א. סך ההכנסות *

חלק המגזר מסך ההכנסות		לשלושת החודשים שנתיים		לשלושת החודשים שנתיים		
לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		
2020	2021	2020	2021	2020	2021	
ב-%		ב-%		במיליוני ש"ח		
9.9	8.6	102	97	(4.9)		עסקים גדולים
5.4	4.8	56	54	(3.6)		עסקים בינוניים
22.7	21.3	235	240	2.1		עסקים קטנים וזעירים
42.7	40.5	441	455	3.2		משקי בית
2.2	2.4	23	27	17.4		בנקאות פרטית
5.1	4.7	53	53	-		גופים מוסדיים
12.0	17.7	124	199	60.5		ניהול פיננסי
100.0	100.0	1,034	1,125	8.8		סך הכל

חלק המגזר מסך ההכנסות		לתשעת החודשים שנתיים		לתשעת החודשים שנתיים		
לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		
2020	2021	2020	2021	2020	2021	
ב-%		ב-%		במיליוני ש"ח		
9.7	8.8	302	298	(1.3)		עסקים גדולים
5.6	4.7	175	158	(9.7)		עסקים בינוניים
23.5	21.3	731	718	(1.8)		עסקים קטנים וזעירים
43.6	40.6	1,354	1,368	1.0		משקי בית
2.5	2.4	76	80	5.3		בנקאות פרטית
6.3	5.1	194	172	(11.3)		גופים מוסדיים
8.8	17.1	274	577	110.6		ניהול פיננסי
100.0	100.0	3,106	3,371	8.5		סך הכל

ב. רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

לתשעת החודשים שנתיים		לשלושת החודשים שנתיים		
ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		
2020	2021	2020	2021	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
66	153	32	34	עסקים גדולים
19	72	11	22	עסקים בינוניים
101	211	25	77	עסקים קטנים וזעירים
114	204	36	88	משקי בית
17	18	4	6	בנקאות פרטית
44	37	7	10	גופים מוסדיים
179	377	86	127	ניהול פיננסי
540	1,072	201	364	סך הכל

* כולל הכנסות רבית נטו והכנסות שאינן מרבית.

ג. יתרות מאזניות ממוצעות*

חלק המגזר מסך האשראי לציבור		אשראי לציבור		השינוי	במיליוני ש"ח	
לתשעת החודשים שנסתיימו		לתשעת החודשים שנסתיימו				
ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר				
2020	2021	2020	2021			
%-ב	%-ב	%-ב	%-ב			
19.7	18.0	17,616	16,796	(4.7)		עסקים גדולים
6.3	5.9	5,620	5,537	(1.5)		עסקים בינוניים
19.7	20.4	17,605	18,967	7.7		עסקים קטנים וזעירים
52.7	54.4	47,185	50,617	7.3		משקי בית
0.1	0.1	48	62	29.2		בנקאות פרטית
1.5	1.2	1,401	1,103	(21.3)		גופים מוסדיים
100.0	100.0	89,475	93,082	4.0		סך הכל

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור		פקדונות הציבור		השינוי	במיליוני ש"ח	
לתשעת החודשים שנסתיימו		לתשעת החודשים שנסתיימו				
ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר				
2020	2021	2020	2021			
%-ב	%-ב	%-ב	%-ב			
9.7	8.2	12,333	11,851	(3.9)		עסקים גדולים
4.3	3.9	5,379	5,664	5.3		עסקים בינוניים
16.6	16.8	20,978	24,324	16.0		עסקים קטנים וזעירים
45.6	44.1	57,717	63,718	10.4		משקי בית
6.7	6.3	8,534	9,036	5.9		בנקאות פרטית
17.1	20.7	21,591	29,907	38.5		גופים מוסדיים
100.0	100.0	126,532	144,500	14.2		סך הכל

* יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרות לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

מגזרים עסקיים - מגזר העסקים הקטנים והזעירים, מגזר העסקים הבינוניים ומגזר העסקים הגדולים

להלן נתונים עיקריים אודות המגזרים העסקיים - עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2020				לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2021				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח								
268	79	39	150	263	71	39	153	הכנסות רבית, נטו
125	23	17	85	128	26	15	87	הכנסות שאינן מרבית
393	102	56	235	391	97	54	240	סך הכנסות
63	14	13	36	(37)	3	(5)	(35)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
220	39	24	157	220	42	24	154	הוצאות תפעוליות ואחרות
68	32	11	25	133	34	22	77	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
40,431	16,986	5,544	17,901	41,678	16,264	5,697	19,717	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
40,350	16,511	5,509	18,330	42,111	16,338	5,806	19,967	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
38,654	11,247	5,331	22,076	42,417	11,795	5,856	24,766	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
40,257	11,304	5,747	23,206	43,203	11,982	6,053	25,168	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2020				לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2021				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח								
823	228	120	475	787	221	112	454	הכנסות רבית, נטו
385	74	55	256	387	77	46	264	הכנסות שאינן מרבית
1,208	302	175	731	1,174	298	158	718	סך הכנסות
294	102	74	118	(181)	(62)	(30)	(89)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
649	113	74	462	671	123	73	475	הוצאות תפעוליות ואחרות
186	66	19	101	436	153	72	211	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
40,841	17,616	5,620	17,605	41,300	16,796	5,537	18,967	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
40,350	16,511	5,509	18,330	42,111	16,338	5,806	19,967	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
38,690	12,333	5,379	20,978	41,839	11,851	5,664	24,324	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
40,257	11,304	5,747	23,206	43,203	11,982	6,053	25,168	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות של המגזרים העסקיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, בהשוואה לתקופה המקבילה

אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-787 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-823 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 4.4%, אשר נבע בעיקר מירידה במרווחים הפיננסיים על הפקדונות עקב ירידת רבית בנק ישראל וירידת הרבית הדולרית. קיטון זה קוזז בחלקו בגידול בהכנסות הרבית שנבע מעלייה בהיקפי הפעילות.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-387 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-385 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 0.5%. ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-181 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 294 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות בגין הפסדי אשראי נבעו בעיקר מקיטון בהפרשה הקבוצתית, עקב שיפור במדדים המאקרו כלכליים ובאינדיקטורים המצביעים על רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי של הבנק. בתקופה המקבילה אשתקד, ההוצאות בגין הפסדי אשראי נבעו בעיקרם מגידול בהפרשה הקבוצתית, בעקבות השינויים בסביבה המאקרו כלכלית, כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה וחוסר הוודאות באשר להשפעתה על מצב הלוחים ומגידול בהיקף החובות הבעייתיים כתוצאה מכך.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-671 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-649 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 3.4%, אשר נבע מגידול בהוצאות השכר. הגידול מוסבר בעיקר מהתאמת רכיבי תגמול משתנים לתשואה ולרווח הבנק.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזרים העסקיים הסתכם ב-436 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-186 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול המוסבר בעיקר מקיטון בהוצאות בגין הפסדי אשראי, כאמור לעיל.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-41,300 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-40,841 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.1%.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם ב-42,111 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-40,350 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2020, גידול בשיעור של 4.4%.

היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-41,839 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-38,690 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 8.1%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו ב-43,203 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-40,257 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2020, גידול בשיעור של 7.3%.

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

הלן נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020			לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
301	5	296	306	3	303	הכנסות רבית, נטו
163	18	145	176	24	152	הכנסות שאינן מרבית
464	23	441	482	27	455	סך הכנסות
27	1	26	(32)	-	(32)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
363	16	347	359	17	342	הוצאות תפעוליות ואחרות
40	4	36	94	6	88	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
47,765	48	47,717	52,235	70	52,165	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
48,783	56	48,727	53,402	88	53,314	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
69,833	8,904	60,929	73,142	9,134	64,008	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
71,816	9,242	62,574	73,667	9,448	64,219	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020			לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
937	20	917	915	12	903	הכנסות רבית, נטו
493	56	437	533	68	465	הכנסות שאינן מרבית
1,430	76	1,354	1,448	80	1,368	סך הכנסות
118	1	117	(24)	-	(24)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,077	49	1,028	1,095	52	1,043	הוצאות תפעוליות ואחרות
131	17	114	222	18	204	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
47,233	48	47,185	50,679	62	50,617	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
48,783	56	48,727	53,402	88	53,314	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
66,251	8,534	57,717	72,754	9,036	63,718	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
71,816	9,242	62,574	73,667	9,448	64,219	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות של מגזר האנשים הפרטיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, בהשוואה לתקופה המקבילה

אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-915 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-937 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 2.3%, אשר נבע בעיקר מירידה במרווחים הפיננסיים על הפקדונות עקב ירידת רבית בנק ישראל וירידת הרבית הדולרית. קיטון זה קוזז ברובו בגידול בהכנסות הרבית שנבע מעלייה בהיקפי הפעילות.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-533 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-493 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 8.1%, אשר נבע בעיקר מעלייה בהכנסות מפעילות שוק ההון, המוסברת מגידול בהיקף תיק ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-24 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 118 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות בגין הפסדי אשראי נבעו בעיקר מקיטון בהפרשה הקבוצתית, עקב שיפור במדדים המאקרו כלכליים ובאינדיקטורים המצביעים על רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי של הבנק. בתקופה המקבילה אשתקד, ההוצאות בגין הפסדי אשראי נבעו בעיקרם מגידול בהפרשה הקבוצתית, בעקבות השינויים בסביבה המאקרו כלכלית, כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה וחוסר הוודאות באשר להשפעתה על מצב הלווים.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-1,095 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,077 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.7%, אשר נבע בעיקר מגידול בהוצאות השכר, המוסבר בעיקר מהתאמת רכיבי תגמול משתנים לתשואה ולרווח הבנק.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר האנשים הפרטיים, הכולל את מגזר משקי הבית והבנקאות הפרטית הסתכם ב-222 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-131 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול המוסבר בעיקר מקיטון בהוצאות בגין הפסדי אשראי, כאמור לעיל.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-50,679 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-47,233 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 7.3%.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם ב-53,402 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-48,783 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2020, גידול בשיעור של 9.5%.

היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-72,754 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-66,251 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.8%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו ב-73,667 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-71,816 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2020, גידול בשיעור של 2.6%.

מגזר ניהול פיננסי

סך כל ההכנסות המשויכות למגזר זה הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-577 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-274 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול אשר נבע בעיקר מעלייה בסך של 188 מיליון ש"ח ברווח מהשקעה במניות ובאגרות חוב ומגידול בסך של 103 מיליון ש"ח בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות.

הרווח הנקי במגזר הניהול הפיננסי הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-377 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-179 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח מוסבר מעלייה בהכנסות, כאמור לעיל ומגידול בחלק הבנק ברווחי כאל, שהסתכם ב-57 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-24 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מוחזקות עיקריות

בנק מסד בע"מ (להלן - "מסד") - בו מחזיק הבנק 51.0% מהון המניות ומזכויות ההצבעה, הינו בנק מסחרי המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל.

השקעת הבנק במסד ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמה ב-453 מיליון ש"ח.

סך המאזן של מסד ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם ב-10,688 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-10,349 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2020, גידול בשיעור של 3.3%.

סך כל ההון של מסד ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם ב-888 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-804 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2020, גידול בשיעור של 10.4%. הרווח הנקי של מסד הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-79.8 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-58.6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 36.2%.

חלק הבנק ברווחי מסד הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-40.7 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-30.0 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווחי מסד מוסבר בעיקר מגידול בגביית חובות שנמחקו בשנים קודמות ומקיטון בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי, בעיקר עקב שיפור באינדיקטורים המצביעים על רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי של מסד ומהמשך הירידה בהיקף החובות הנמצאים בדחיית תשלומים.

תשואת הרווח הנקי (על בסיס שנתי) עמדה על 12.9% בהשוואה ל-10.5% בתקופה המקבילה אשתקד. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עומד על 16.01% בהשוואה ל-15.19% בסוף שנת 2020. יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 14.97% בהשוואה ל-14.03% בסוף שנת 2020.

במסגרת תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-30 ביוני 2020 נקבעו על ידי דירקטוריון מסד יעדי ההון המינימליים כדלקמן: יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת משיעור של 10.5% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.65%.

בחודש יוני 2021, זכה מסד בשנית, במרכז החשכ"ל למתן הלוואות לעובדי הוראה ומענקים מותנים לסטודנטים במוסדות להכשרת עובדי הוראה. תקופת ההסכם על פי המרכז הינה ל-5 שנים מחודש יולי 2021, עם אופציה לחשכ"ל להארכה עד ל-3 שנים נוספות.

חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן - "כאל") - הבנק מחזיק 28.2% בהון ו-21.0% בזכויות ההצבעה בכאל.

כאל עוסקת בשיווק ובתפעול של הנפקת כרטיסי אשראי וסליקת עסקאות בכרטיסי אשראי של המותגים הבינלאומיים "ויזה" ו"מסטרקארד", משווקת ומפעילה את מערך כרטיסי האשראי של "דיינרס" באופן בלעדי בישראל וכן סולקת כרטיסים ממותג "ישראלכרט".

השקעת הבנק בכאל ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמה ב-699 מיליון ש"ח.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עמד על 15.3%, בהשוואה ל-14.8% בסוף שנת 2020.

חלק הבנק ברווחי כאל, לפני השפעת המס, הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-64.5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-27.0 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווחי כאל מוסבר בעיקר מירידה בהפרשה להפסדי אשראי ומגידול בהיקפי הפעילות.

ראה באור 9 לתמצית הדוחות הכספיים באשר לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות נגד כאל ולשומות שהוציא מנהל מס ערך מוסף לכאל.

סקירת הסיכונים

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוחות הכספיים לשנת 2020. על כן, יש לקרוא את הפרק יחד עם פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2020. מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

כללי

- א. פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולוויים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית, סיכוני מזילות, סיכונים תפעוליים לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע, סיכוני ציות והלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין.
כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.
- ב. מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.
- ג. ניהול הסיכונים מתבצע ברמת הקבוצה, כאשר תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית, שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל פי העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון, כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיימת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו, על פי אמות מידה מקובלות.
- ד. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבות לניהול סיכונים והחשבונאי הראשי והמערך המשפטי, וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערכי הביקורת הפנימית והחיצונית.
- ה. מנהל הסיכונים הראשי הינו חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.
ו. האחראים על ניהול הסיכונים הינם:
רו"ח אלי כהן, מכהן כראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO), כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות ערך וכמנהל ההמשכיות העסקית.
סיכוני האשראי מנוהלים על ידי רו"ח בנצי אדירי, ראש החטיבה העסקית.
סיכון האסטרטגיה והסיכונים הפיננסיים מנוהלים על ידי גב' אלה גולן, ראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי.
- ז. סיכוני הציות מנוהלים על ידי מר אמיר בירנבוים, אשר במסגרת תפקידו כקצין הציות הראשי, מנהל את סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרוו וסיכונים חוצי גבולות, מנהל את יחידת האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך וממונה על האכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית. כמו כן, הוא מכהן כ-Responsible officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA, ה-CRS והסכם ה-QI ותחת אחריותו נמצא גם תחום ההגנה על הפרטיות.
סיכוני ה-ID מנוהלים החל מיום 6 באפריל 2021, על ידי מר אופיר קדוש, מנכ"ל מתף - מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ. מתחילת השנה ועד ליום זה, נוהלו על ידי גב' איריס לבנון, משנה למנכ"ל מתף וממלאת מקומו.
סיכוני הסייבר מנוהלים על ידי מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע.
הסיכונים המשפטיים מנוהלים על ידי עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי.
סיכון המוניטין מנוהל על ידי רו"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי.
- ח. סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי הנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.
- ט. ניהול הסיכונים מתבצע בחברה הבת הבנקאית בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבת המתבססת על מדיניות הקבוצה ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית, תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בחברה הבת.
בחברה הבת הבנקאית מכהן מנהל סיכונים ראשי, שכפוף למנכ"ל החברה הבת ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק.
- י. מידי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי החטיבה לניהול סיכונים, שהינה בלתי תלויה ביחידות נוטלות הסיכון. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

י. במסגרת מסמך הסיכונים מוצגים כלל הסיכונים, שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי החטיבה ברבעון הרלוונטי.

יא. לבנק ולקבוצה מגוון תרחישי קיצון לסיכונים הייחודיים, כפי שמוטמעים במסמכי המדיניות השונים.

הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון, לבחינת הנאותות ההונית ובוחן את יחסי ההון לפי תכנון ההון התלת שנתי. התרחישים משלבים התממשות של מספר מוקדי סיכון בו זמנית. התרחישים שמפעיל הבנק, כוללים תרחישים מסוג ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו כלכליים. תרחישי הקיצון עודכנו במהלך שנת 2020 ובמסגרת זו הובאו לידי ביטוי השפעות אפשריות של משבר הקורונה, תוך זיהוי ומיפוי מוקדי הסיכון הרלוונטיים, בהתאם לאופי ולהתפתחות המשבר.

תרחישי הקיצון, מהווים כלי משלים למיפוי ולניהול הסיכונים הגלומים בכלל הפעילויות של הבנק ובמוקדי הסיכון הנגזרים מהם. התרחישים ותוצאותיהם מהווים כלי לאיתור נקודות החולשה וקבלת החלטות. לבנק תכניות הנהלה להתמודדות עם תרחישי הקיצון, באמצעות נקיטת אמצעים שונים. בנוסף, בהתאם לדרישת בנק ישראל, הבנק מחשב מבחן קיצון על בסיס פרמטרים אחידים למערכת הבנקאית. תרחישי הקיצון האחידים, מהווים עבור בנק ישראל, כלי לקבלת תמונה הוליסטית ועדכנית על המשק הישראלי ועל יכולת המערכת הבנקאית להוסיף ולהעמיד אשראי לציבור תוך שמירה על יציבותם

לתיאור תיאבון הסיכון והעקרונות לניהול הסיכונים ראה התייחסות במסגרת תיאור הסיכונים העיקריים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2020.

למידע המפורט על סיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים - ראה בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוה או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מאותגרת הקצאת ההון של הנדבך הראשון ובמידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים האשראי.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 30 בספטמבר 2021, אין קבוצות לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק, המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

עם תחילת המשבר ולאור ההשלכות האפשריות שהיו על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לווים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל חוזרים ובהם דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם לחוזרים נקבע, בין היתר, כי שינויים בתנאי הלוואות וביניהם דחייה במועדי תשלום, ויתורים על רבית פיגורים והארכות של תקופות לפרעון לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש. בנק ישראל עודד את הבנקים לבצע שינויים זהירים בתנאי הלוואות, אשר מבוססים על הבנת סיכון האשראי של הלווה, ואשר עקביים עם חוקים, תקנות והוראות רלוונטיות ויכולים לסייע לפרעון החוב.

לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה באור ג.1 (4) בתמצית הדוחות הכספיים.

מידע נוסף על חובות ששונו תנאיהם במסגרת ההתמודדות עם אירועי נגיף הקורונה, אשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי:

30 בספטמבר 2021												
חובות אשר תקופת דחיית התשלומים בגינם הסתיימה, נכון למועד הדיווח	פירוט נוסף של חובות שנמצאים בדחיית תשלומים, לפי משך תקופת דחיית התשלומים ⁽³⁾	פירוט נוסף של יתרת החוב הרשומה של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים ⁽¹⁾		חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון למועד הדיווח ⁽¹⁾								
		חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים
מזה: בפיגור של 30 ימים או יותר	של יותר מ-6 חודשים	של יותר מ-3 ועד ל-6 חודשים	סך הכל חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים
-	4	-	4	4	-	-	-	-	1	1	4	פעילות לווים בישראל
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	עסקים גדולים
33	23	-	23	18	-	5	6	4	46	29	29	עסקים בינוניים
136	5	-	5	1	-	4	52	5	67	57	57	עסקים קטנים
16	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
192	32	-	32	23	-	9	58 ⁽²⁾	10	120	90	90	אנשים פרטיים - אחר
176	100	3	103	80	-	23	104	19	291	207	207	סך הכל ליום 30.9.21
175	195	148	346	276	-	70	121	44	1,464	467	467	סך הכל ליום 30.6.21
103	621	778	1,552	1,305	19	228	202	125	5,778	1,754	1,754	סך הכל ליום 31.3.21
												סך הכל ליום 31.12.20

(1) מזה: דחיות שניתנו שאינן במסגרת תכנית רוחבית בסך 32 מיליון ש"ח.

(2) מזה: סווגו כחובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית בסך 53 מיליון ש"ח.

(3) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואינה כוללת דחייה אחרת אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.

עם פרוץ משבר הקורונה, אימצו הבנק את ההקלות הרגולטוריות שניתנו על ידי בנק ישראל ואיפשרו ללקוחותיהם לדחות חזר תשלומים של הלוואות וגם להסדיר לוח תשלומים מקל לפרעון החוב.

קיימת ירידה משמעותית בהיקף האשראי המוקפא. נכון ליום 30 בספטמבר 2021, שיעור החובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים מהווה כ-0.09% מסך האשראי לציבור, בהשוואה ל-1.9% ביום 31 בדצמבר 2020.

במקביל, עם פרוץ המשבר, חתם הבנק על הסכם עם החשב הכללי, יחד עם בנקים נוספים במערכת הבנקאית ואחרים, להעמדת הלוואות בערבות מדינה, שמטרתן לסייע לעסקים בישראל להתמודד עם קשיי תזרים שנוצרו כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה ולצורך כך הוקמו הקרנות הייעודיות, "הקרן לעסקים קטנים ובינוניים לנפגעי קורונה" ו"הקרן לעסקים גדולים להתמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה". הבנק ממשיך להעמיד ללקוחותיו העסקיים הלוואות במסגרת הקרנות בערבות המדינה, המאפשרות להם להתמודד עם התמשכות המשבר והשלכותיו.

אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה

2020 בדצמבר 31	30 בספטמבר 2021	
		פעילות לווים בישראל
	במיליוני ש"ח	עסקים קטנים וזעירים
1,308	1,381	עסקים בינוניים
431	369	עסקים גדולים
165	153	סך הכל
1,904	1,903	

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

סך סיכון האשראי הבעייתי למרכיביו השונים, הכולל רכיבים חוץ מאזניים ליום 30 בספטמבר 2021, הסתכם ב-2,065 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,295 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020, קיטון בשיעור של 10.0%.

יחס סיכון האשראי הבעייתי לסיכון האשראי הכולל בגין הציבור בקבוצה ליום 30 בספטמבר 2021, עמד על 1.5%, בהשוואה ל-1.8% בסוף שנת 2020. 18.5% מסיכון האשראי הבעייתי בקבוצה משוייכים לענף התעשייה, 13.3% לענף הנדל"ן, 13.0% לענף המסחר ו-27.9% לענף הלקוחות הפרטיים, רבות הלוואות לדיוור. יחס סיכון האשראי הבעייתי המאזני לסך האשראי לציבור עומד על 1.9%, בהשוואה ל-2.2% בסוף שנת 2020.

למידע נוסף בדבר איכות האשראי ראה באור 12.ב. (1) לדוחות הכספיים.

ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור

30 בספטמבר 2020				30 בספטמבר 2021				
סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי	
								במיליוני ש"ח
								סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי: ⁽¹⁾
88,070	20,342	26,877	40,851	94,536	21,300	30,514	42,722	סיכון אשראי מאזני
33,840	13,213	2,524	18,103	37,911	12,864	2,521	22,526	סיכון אשראי חוץ מאזני
121,910	33,555	29,401	58,954	132,447	34,164	33,035	65,248	סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
								סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:
2,500	540	273	1,687	2,365	623	334	1,408	לא בעייתי
2,076	329	320	1,427	1,856	259	307	1,290	סך הכל בעייתי: ⁽²⁾
1,169	113	314	742	1,110	71	248	791	- השגחה מיוחדת: ⁽³⁾
116	58	-	58	143	53	-	90	- נחות
791	158	6	627	603	135	59	409	- פגום
4,576	869	593	3,114	4,221	882	641	2,698	סך הכל סיכון אשראי מאזני
638	87	4	547	662	134	6	522	סיכון אשראי חוץ מאזני
5,214	956	597	3,661	4,883	1,016	647	3,220	סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
270	17	203	50	211	18	171	22	מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר
127,124	34,511	29,998	62,615	137,330	35,180	33,682	68,468	סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
								נכסים שאינם מבצעים
675	125	6	544	542	101	59	382	חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית

31 בדצמבר 2020			
סך הכל	פרטי	לדיוור	מסחרי
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי: (1)			
89,688	20,438	27,721	41,529
34,710	13,068	2,946	18,696
124,398	33,506	30,667	60,225
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:			
2,347	568	329	1,450
2,036	330	286	1,420
1,301	119	250	932
111	57	-	54
624	154	36	434
4,383	898	615	2,870
659	131	3	525
5,042	1,029	618	3,395
217	18	156	43
129,440	34,535	31,285	63,620
נכסים שאינם מבצעים			
524	120	36	368

- (1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
(2) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
(3) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

תנועה בחובות הפגומים בגין אשראי לציבור

לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2020			לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2021		
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
764	172	592	624	237	387
33	12	21	81	34	47
(2)	(1)	(1)	(69)	(69)	-
(15)	(7)	(8)	(16)	(4)	(12)
(51)	(12)	(39)	(20)	(4)	(16)
729	164	565	600	194	406
מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש					
275	117	158	206	103	103
36	14	22	21	10	11
(12)	(7)	(5)	(6)	(4)	(2)
(35)	(7)	(28)	(20)	(10)	(10)
264	117	147	201	99	102
שינויים בהפרשות להפסדי אשראי בגין חובות פגומים					
226	40	186	178	33	145
11	3	8	19	5	14
(22)	(4)	(18)	(17)	(5)	(12)
215	39	176	180	33	147

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020			לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020			לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021			
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
709	156	553	709	156	553	577	190	387	יתרת חובות פגומים לתחילת השנה
278	99	179	236	60	176	301	170	131	חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך התקופה
(45)	(1)	(44)	(2)	(1)	(1)	(123)	(123)	-	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(89)	(20)	(69)	(79)	(18)	(61)	(56)	(14)	(42)	חובות פגומים שנמחקו
(276)	(44)	(232)	(135)	(33)	(102)	(99)	(29)	(70)	חובות פגומים שנפרעו
577	190	387	729	164	565	600	194	406	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה
מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש									
248	108	140	248	108	140	227	113	114	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה
156	60	96	134	48	86	59	29	30	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
(53)	(20)	(33)	(41)	(17)	(24)	(20)	(12)	(8)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(124)	(35)	(89)	(77)	(22)	(55)	(65)	(31)	(34)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
227	113	114	264	117	147	201	99	102	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה
שינויים בהפרשות להפסדי אשראי בגין חובות פגומים									
204	35	169	204	35	169	181	37	144	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילה השנה
118	22	96	105	20	85	65	15	50	גידול בהפרשות
(141)	(20)	(121)	(94)	(16)	(78)	(66)	(19)	(47)	גביות ומחיקות
181	37	144	215	39	176	180	33	147	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף התקופה

מדדי סיכון

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2020	2020	2021	
0.86%	1.10%	0.84%	שיעור חובות פגומים או בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור מזה:
0.63%	0.80%	0.62%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
0.23%	0.30%	0.22%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.77%	1.84%	1.50%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון האשראי הכולל בגין הציבור
0.52%	0.62%	(0.30%)	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
0.10%	0.15%	(0.02%)	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
1.38%	1.35%	1.12%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
221.3%	168.0%	181.3%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור פגום
160.8%	122.6%	134.2%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור בפיגור של 90 יום או יותר
6.9%	10.8%	(2.1%)	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור*

* על בסיס שנתי.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
(במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2021						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הכנסות בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
203	5	(25)	146	376	9,685	10,159
92	(3)	(1)	67	150	12,634	13,050
32	1	(9)	110	124	5,558	6,067
170	(5)	(50)	53	268	6,629	7,182
25	(8)	(12)	7	25	16,731	16,842
184	2	(84)	130	540	13,101	14,148
703	(8)	(178)	513	1,483	64,338	67,448
163	-	(1)	59	307	33,035	33,682
303	(8)	(23)	136	269	34,164	35,180
1,169	(16)	(202)	708	2,059	131,537	136,310
-	-	-	-	-	14,792	14,792
1,169	(16)	(202)	708	2,059	146,329	151,102
פעילות לווים בחו"ל						
5	(1)	(4)	-	6	910	1,020
-	-	-	-	-	4,001	4,001
5	(1)	(4)	-	6	4,911	5,021
1,174	(17)	(206)	708	2,065	151,240	156,123

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך של 101,278 מיליון ש"ח, 14,122 מיליון ש"ח, 232 מיליון ש"ח, 1,565 מיליון ש"ח ו-38,926 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (3) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (5) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 66 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 92 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (6) יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך של 2,960 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2020						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחר						
247	27	84	179	489	9,948	10,676
84	5	20	37	136	9,907	10,238
37	(2)	13	118	178	6,001	6,391
172	20	38	75	208	6,860	7,633
28	-	5	7	12	13,924	13,970
249	18	134	339	647	11,429	12,814
817	68	294	755	1,670	58,069	61,722
161	(2)	38	6	320	29,401	29,998
323	32	80	160	341	33,555	34,511
1,301	98	412	921	2,331	121,025	126,231
-	-	-	-	-	11,739	11,739
1,301	98	412	921	2,331	132,764	137,970
פעילות לווים בחו"ל						
1	-	1	8	8	885	893
-	-	-	-	-	3,620	3,620
1	-	1	8	8	4,505	4,513
1,302	98	413	929	2,339	137,269	142,483

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך של 94,169 מיליון ש"ח, 11,929 מיליון ש"ח, 14 מיליון ש"ח, 1,438 מיליון ש"ח ו-34,933 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 104 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 99 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך של 3,135 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2020						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
237	29	73	157	460	9,376	10,038
90	(2)	18	59	139	10,618	10,997
36	(8)	8	96	145	5,647	6,037
214	23	83	44	245	6,591	7,266
31	-	9	7	14	14,669	14,727
267	14	149	166	636	12,018	13,221
875	56	340	529	1,639	58,919	62,286
164	(2)	41	36	287	30,667	31,285
318	34	77	156	348	33,506	34,535
1,357	88	458	721	2,274	123,092	128,106
-	-	-	-	-	12,740	12,740
1,357	88	458	721	2,274	135,832	140,846
פעילות לווים בחו"ל						
6	-	6	21	21	1,306	1,334
-	-	-	-	-	4,120	4,120
6	-	6	21	21	5,426	5,454
1,363	88	464	742	2,295	141,258	146,300

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 95,870 מיליון ש"ח, 12,798 מיליון ש"ח, 11 מיליון ש"ח, 1,897 מיליון ש"ח ו-35,724 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (3) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (5) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 88 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 101 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (6) יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 3,001 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

ניהול סיכונים אשראי צד נגדי

חשיפת האשראי הנוכחית לצדדים נגדיים שהינם מוסדות פיננסיים זרים

רוב חשיפת האשראי של קבוצת הבנק כלפי מוסדות פיננסיים זרים הינה כלפי בנקים, כאשר מרבית החשיפה הינה כלפי המערכת הבנקאית במערב אירופה ובצפון אמריקה.

חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

31 בדצמבר 2020			30 בספטמבר 2021			דירוג אשראי חיצוני ⁽⁵⁾
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
109	2	107	113	2	111	AAA עד AA-
3,062	35	3,027	3,040	34	3,006	A+ עד A-
149	7	142	160	4	156	BBB+ עד BBB-
75	-	75	105	-	105	B+ עד B-
3,395	44	3,351	3,418	40	3,378	סך הכל חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾

הערות:

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו.
- (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
- (4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) לצורך דירוג המוסדות הפיננסיים, הבנק עשה שימוש בדירוגים שנקבעו לצורך יישום הגישה הסטנדרטית של באזל. הבנק משתמש בדרוג של סוכנות S&P לדרוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי. כאשר אין דרוג מסוכנות S&P משתמש הבנק בדרוג מסוכנויות אחרות.

הערות כלליות:

- א. חשיפת האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי הפרשה בגין הפסדי אשראי.
- ב. חשיפות האשראי אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות.
- ג. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה באור 10 לדוחות הכספיים. סיכון האשראי החוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שבוצעו עם מוסדות פיננסיים זרים, כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, הסתכם ליום 30 בספטמבר 2021 ב-279 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 227 מיליון ש"ח).

מרבית החשיפה של הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים בעלי איתנות פיננסית גבוהה, אשר מרביתם בקבוצת דירוג השקעה A- ומעלה. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, לא חל שינוי מהותי בחשיפות האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים ולא בוצעה הורדה בדירוג האשראי של מוסדות פיננסיים אלו.

התיאבון לסיכון המידי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר מרביתה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (92%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד AA- כאשר 3% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-257 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade) מזה כ-53% מדורגות בדירוג A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-3 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-2.7 מיליארד ש"ח, בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע.

להלן חשיפת האשראי למדינות בהן קיימת לקבוצת הבנק חשיפה העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-1,818 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 בדבר רכיבי ההון):

שם המדינה	סיכון אשראי כולל במיליוני ש"ח
ארצות הברית	2,029

חשיפה למדינות זרות

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים. החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערביות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

חשיפות עיקריות למדינות זרות* (1) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2020			30 בספטמבר 2021			
חשיפה			חשיפה			
סך הכל	חוץ מאזנית (2)(3)	מאזנית (2)	סך הכל	חוץ מאזנית (2)(3)	מאזנית (2)	
3,100	33	3,067	3,077	41	3,036	ארצות הברית
2,874	349	2,525	2,796	390	2,406	מדינות אחרות
5,974	382	5,592	5,873	431	5,442	סך כל החשיפות למדינות זרות
25	2	23	14	1	13	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PiGS (פורטוגל, איטליה, יוון וספרד)
209	41	168	239	41	198	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
7	2	5	14	2	12	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיית נזילות

* כולל מדינות שהחשיפה אליהן עולה על 1% מסך הנכסים של הבנק על בסיס מאוחד או על 20% מההון לפי הנמוך.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערביות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

מדיניות האשראי של הקבוצה בתחום המשכנתאות

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית, המאושרת על ידי דירקטוריון הבנק, נבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה ועוד. כחלק ממדיניות זו, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התפתחויות בתיק המשכנתאות ונוקט במגוון אמצעים לשם ניהול הסיכונים בו. הסיכונים נבחנים בהתאם למדיניות שנקבעה לגבי תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות, הן ברמת העסקה הבודדת והן ברמת כלל תיק המשכנתאות של הקבוצה. הבנק מנהל את הסיכונים, בין היתר, על ידי השתתת מגבלות בפרמטרים שונים, כגון שיעור המימון (LTV), שיעור ההחזר מההכנסה, שיעור הלוואות ברבית משתנה, שיעור הלוואות הניתנות לתקופות ארוכות (מעל 25 שנה) ועוד. בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינויי רבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות, על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף, נעשה מעקב אחר השתנות היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו והשוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית.

היקף הלוואות לדיור

שינוי	לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2020	2021	
%-ב		במיליוני ש"ח	
37.3	4,185	5,745	ביצועי אשראי לדיור
(5.0)	20	19	הלוואות מכספי הבנק
(9.1)	11	10	הלוואות מכספי האוצר
37.0	4,216	5,774	מענקים מכספי האוצר
13.6	575	653	סך הכל הלוואות חדשות
34.1	4,791	6,427	הלוואות שמוחזרו מכספי הבנק
			סך הכל ביצועים

שינוי	ליום 30 בספטמבר		
	2020	2021	
%-ב		במיליוני ש"ח	
13.3	27,410	31,058	יתרת האשראי לדיור, נטו
(8.6)	291	266	הלוואות מכספי הבנק
39.0	41	57	הלוואות מכספי האוצר*
13.1	27,742	31,381	מענקים מכספי האוצר*
			סך הכל יתרה

* סכום זה אינו נכלל ביתרות המאזניות.

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור המימון (Loan To Value), המחושב על פי הוראת הפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדיור והינו היחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור הלוואה. יצוין כי עליית שווי נכס כשלעצמה אינה מהווה אירוע לחישוב מחדש של LTV ואילו בעת מתן אשראי נוסף בביטחון אותו נכס ניתן לחשב LTV, בהתייחס לשמאות עדכנית.

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2021 כולל כ-70% אשראי שניתן עם שיעור מימון עד 60%, בהשוואה לכ-71% ב-30 בספטמבר 2020. כ-97% מסך האשראי ניתן בשיעור מימון של עד 75%, בדומה לנתון ביום 30 בספטמבר 2020.

ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 כוללים כ-65% אשראי שניתן עם שיעור מימון של עד 60%, בהשוואה לכ-68% בתקופה המקבילה אשתקד. כל הביצועים ניתנו בשיעור מימון של עד 75%, בדומה לנתון בתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות ללא ביטחון נכס.

שיעור החזר מהכנסה

פרמטר מרכזי נוסף המשמש את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור החזר מהכנסת הלווה. יחס זה מאפשר לבנק להעריך את יכולתו של לווה לעמוד בהחזרי הלוואה השוטפים כסדרם מתוך הכנסתו הקבועה כפי שהיתה במועד מתן הלוואה. תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2021 כולל כ-90% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-89% ב-30 בספטמבר 2020. כ-99% מהאשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בהשוואה לכ-98% ב-30 בספטמבר 2020. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 כוללים כ-92% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-93% בתקופה המקבילה אשתקד. כל האשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בדומה לנתון בתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות בולט ובלון.

הלוואות ברבית משתנה

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2021 כולל שיעור של 60% אשראי שניתן ברבית משתנה ומסתכם לסך של 18,644 מיליון ש"ח. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 כוללים סך של 2,431 מיליון ש"ח ברבית משתנה עד חמש שנים, המהווים 42% מסך הביצועים וסך של 898 מיליון ש"ח ברבית משתנה כל חמש שנים ומעלה, המהווים 16% מסך הביצועים.

הלוואות ארוכות טווח

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2021 כולל כ-80% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכם לסך של 25,043 מיליון ש"ח. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 כוללים כ-67% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכמים לסך של 3,824 מיליון ש"ח.

להלן נתונים על התפתחות תיק הלוואות לדיור בבנק לפי מגזרי הצמדה (ללא אשראי מכספי אוצר ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי):

בביטחון		למטרת מגורים												
סך הכל	דירת מגורים	סך הכל	מגזר צמוד מט"ח		מגזר צמוד מדד				מגזר לא צמוד					
			רבית משתנה		רבית קבועה		רבית משתנה		רבית קבועה					
			יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור				
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%
31,058	859	30,199	-	9	16.2	4,884	11.8	3,564	43.4	13,091	28.6	8,651	30.9.21	
28,259	863	27,396	-	13	16.6	4,532	12.3	3,362	43.1	11,818	28.0	7,671	31.12.20	

להלן נתונים על התפתחות המשכנתאות בבנק (ללא אשראי מכספי אוצר):

שנת 2017	שנת 2018	שנת 2019	שנת 2020	תשעה חודשים 2020	תשעה חודשים 2021
3,756	4,149	4,374	5,915	4,185	5,745
(13.4%)	10.5%	5.4%	35.2%	29.9%	37.3%
(0.01%)	-	0.01%	0.14%	0.18%	(0.01%)
0.51%	0.50%	0.49%	0.59%	0.59%	0.53%

ביצועי הלוואות לדיור (במיליוני ש"ח)
 שיעור השינוי בביצועי הלוואות לדיור ביחס לתקופה מקבילה
 שיעור הוצאה (ההכנסה) להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק
 שיעור הפרשה המצטברת להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק

השפעת התפשטות נגיף הקורונה על אשראי לדיור

החל מחודש מרס 2020, איפשר הבנק ללווים, להקפיא את החזר התשלום החודשי של הלוואות לדיור ולהסדיר לוח תשלומים מקל לפרעון החוב. נכון ליום 30 בספטמבר 2021, תשלומי הלוואות שנדחו הסתכמו ב-5 מיליון ש"ח וזאת בהתאם לאמור בבאור 4.ג1 לתמצית הדוחות הכספיים. ביום 30 בספטמבר 2021, פרסם בנק ישראל עדכון הקלות רגולטוריות הקשורות להוראות נב"ת 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור" במסגרת נב"ת 250 "התמודדות עם משבר הקורונה". העדכון כולל ביטול ההקלה שהתירה לבנק לאשר הלוואה לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין ובמשכון דירה עד לשיעור מימון של 70% במקום עד לשיעור מימון של 50%. בנוסף, אשר להקלה שניתנה עד כה בנושא דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1%, בוטלה ההקלה בגין הלוואות למטרת דיור ונותרה ההקלה בגין הלוואות לכל מטרה. כך שהחל מיום תחילת התיקונים להוראה (מיום 1 באוקטובר 2021) דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% תחול בגין הלוואות למטרת דיור ולא תחול בגין הלוואה לכל מטרה. המשמעות היא שבגין הלוואות לדיור שהועמדו מיום 19 במרס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021 לא חלה דרישת הון בשיעור של 1%.

עדכון מגבלות למתן הלוואות לדיור

ביום 27 בדצמבר 2020, פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור", במסגרתו הוחלט לבטל את "מגבלות רבית הפריים" (לפיה היחס בין חלק ההלוואה ברבית משתנה הנושא רבית שעשויה להשתנות, תוך פחות מחמש שנים ממועד אישור ההלוואה, או ממועד קביעת שיעור הרבית הקודם, לבין סך ההלוואה, אינו עולה על 33%) ולהסתפק במגבלות הרבית המשתנה, הקובעת כי לפחות שליש מסך המשכנתא ינתן ברבית קבועה ועד שני השלישים הנותרים ינתנו ברבית משתנה. תחילת התיקונים להוראה היתה החל מיום 17 בינואר 2021. עבור הלוואה לדיור המיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה בבנק, או בבנק אחר, התיקון חל מיום 28 בפברואר 2021.

ביום 6 באוקטובר 2021, פרסם בנק ישראל עדכון לקובץ שאלות ותשובות להוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור", לפיו תאגיד בנקאי אינו רשאי להעמיד הלוואה נוספת לצורך מימון הון עצמי לרכישת דירה. בכדי לאפשר מימון ביניים למשפרי דיור נקבע, כי תאגיד בנקאי רשאי להעמיד הלוואת גישור, בכפוף לקיומם של תנאים מסוימים כמפורט בקובץ. הובהר, כי העדכון האמור לא יחול על הסכמים שנחתמו לפני מועד הפרסום (הסכמי רכישה, הסכמי הלוואה ואישור עקרוני למתן הלוואה).
כן עודכנה תשובה לשאלה נוספת המבהירה, כי סיוע צד ג' למימון הון עצמי באמצעות הלוואה מוגבל לבני משפחה בדרגה ראשונה, ונוספו שאלות המבהירות התייחסות בעניין סיווג הלוואה לכל מטרה והלוואות מיחזור וכן התוספה התייחסות להבהרת חישוב התוספת ליעד ההון כפונקציה של תורת הלוואות לדיור.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור וללא נגזרים)

כללי

הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי הבית המורכב בעיקר מלקוחות שכירים, חלקם במערכת החינוך ובמערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

המדיניות מתבססת על מערכת פנימית לדירוג סיכון האשראי לאנשים פרטיים על פי מודלים סטטיסטיים המתעדכנים באופן שוטף וכן על ידי כללים עסקיים ועקרונות למתן אשראי, בהתאם לבחינת כושר החזר של הלקוח ברמה פרטנית וכן על ניתוח והערכה של מכלול פרמטרים נוספים, להם השלכה על איתנותו הפיננסית של הלווה.

תפיסה זו משתקפת היטב במדיניות האשראי של הבנק באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות למתן אשראי ברמת הלקוח הבודד וברמת הבנק, וכן בתהליכי בקרה ובתהליכי עבודה מובנים, בקווי הבקרה השונים.

מודלים של דירוג סיכונים אשראי משמשים את הבנקים בקבוצה הן בתהליך החיתום של האשראי בסניפים והן להעמדת אשראי ישיר באמצעות האינטרנט, האפליקציה והבינלאומי קול. המלצות האשראי הנגזרות מהמודלים הסטטיסטיים, יחד עם נהלי הבנק הנסמכים על מדיניות האשראי של הבנק והמגבלות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, מגלמים את תיאבון הסיכון המידתי של הקבוצה בתחום האשראי הצרכני.

באשראי קמעונאי, מתמקד הבנק באשראי המאופיין ברמת פיזור גבוהה וברמת סיכון נמוכה. בהתייחס לעובדה שחברת הבת מסד עוסקת אף היא בתחום האשראי, הבנק פועל בראיה קבוצתית ליישם מתכונת עבודה סדורה וקבוצתית המגדירה, בין היתר, מתכונת מיקוד עסקי לכל סוג אוכלוסייה בקבוצה. אוכלוסיית היעד בינה בעיקר אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים, הזקוקה למימון בתחום הצרכני, והינה בעלת כושר החזר של האשראי, בין היתר, אוכלוסיות ייעודיות בעלות קשר משותף בחתך ארצי (כגון מורים, עובדי משרד הביטחון וכו') בעלי יכולת החזר או כנגד ביטחונות הניתנים למימוש.

הלוואות לאוכלוסיית המורים הינן הלוואות המשולמות בעיקר באמצעות ניכוי ישיר מהשכר. מרבית הלקוחות במגזר משקי הבית בסניפי אוצר החייל הינם שכירים וחלק ניכר מהם עובדים לשעבר במערכת הביטחון. חלק מההלוואות לעובדי מערכת הביטחון הניתנות במסגרת מכרזים שונים, משקפות היוון זכויות לתקופות ביניים ומאופיינות בסכומים גדולים יחסית ולתקופות ארוכות. בנוסף, במסגרת תנאי המכרז נקבעה אחריותו של משרד הביטחון לתשלום במצב כשלי אשראי ובכך פוחת סיכון האשראי הניתן לעובדי מערכת הביטחון, במסגרת זו, למינימום. החזרי הלוואות אלה והלוואות נוספות לאוכלוסיית מערכת הביטחון וכן הלוואות הניתנות במסגרת הסכמים מפעליים מנוכים מן השכר ישירות. כ-81% מיתרת סיכון האשראי לאנשים פרטיים הינם בגין לקוחות בעלי הכנסה קבועה בחשבון בסכום העולה על 10 אלפי ש"ח.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה על האשראי לאנשים פרטיים

פרוץ משבר הקורונה לווה ברמת אי וודאות כלכלית גבוהה. הבנק נקט במספר פעולות על מנת לגדר את סיכון האשראי, בין היתר, עדכון הפרמטרים לסיווג חובות בעייתיים והתאמות במודל החיתום ובהלי העבודה, בתחום האשראי. כמו כן, בוצעו הפרשות ברמה הקבוצתית והפרטנית בגישה שמרנית.

בחודשים האחרונים, מספר אינדיקטורים הצביעו על יציאה מהמשבר. נתוני הבנק מצביעים, כי מתחילת השנה חל שיפור ביחס בין האשראי הבעייתי לאשראי התקין בבנק ומרבית הלקוחות להם בוצעה הקפאת תשלומי הלוואות בתקופת המשבר, חזרו לשלם את הלוואות כסדרן. לאור האמור לעיל, הבנק חזר למדיניות החיתום טרם המשבר. עם זאת, התפרצות מחודשת של הנגיף עלולה לפגוע במגמת השיפור.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר	2021	
2020	2020	2020	2020	2021	
ב-%		במיליוני ש"ח			
7.1	10.8	4,865	4,700	5,209	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
3.1	2.8	16,468	16,510	16,971	הלוואות אחרות
4.0	4.6	21,333	21,210	22,180	סך כל סיכון האשראי המאזני
(1.7)	(1.6)	4,693	4,685	4,612	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
1.9	0.6	7,287	7,378	7,422	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
(21.2)	(22.3)	1,204	1,222	949	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
(1.5)	(2.3)	13,184	13,285	12,983	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
1.9	1.9	34,517	34,495	35,163	סך כל סיכון האשראי הכולל
					ממוצע היקף האשראי המאזני, כולל משיכת יתר בעו"ש, יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי והלוואות
1.5	1.2	20,529	20,602	20,846	

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר	2021	
2020	2020	2020	2020	2021	
ב-%		במיליוני ש"ח			
(12.8)	(15.0)	156	160	136	סיכון אשראי פגום
(30.7)	(26.5)	192	181	133	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
2.1	2.2	34,169	34,154	34,894	סיכון אשראי לא בעייתי
1.9	1.9	34,517	34,495	35,163	סך כל סיכון האשראי
0.0	5.9	18	17	18	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר
(12.4)	(15.4)	113	117	99	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
		0.36%	0.50%	(0.14%)	שיעור ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור*

* על בסיס שנתי.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל לפי התפלגות ההכנסה הקבועה בחשבון

30 בספטמבר 2021				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
211	361	27	334	ללא הכנסה קבועה
2,237	3,985	487	3,498	עד 10
3,626	6,445	1,542	4,903	מ-10 עד 20
6,909	11,389	5,334	6,055	מעל 20
12,983	22,180	7,390	14,790	סך הכל

30 בספטמבר 2020				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
190	427	36	391	ללא הכנסה קבועה
2,439	4,172	473	3,699	עד 10
3,771	6,398	1,457	4,941	מ-10 עד 20
6,885	10,213	4,758	5,455	מעל 20
13,285	21,210	6,724	14,486	סך הכל

31 בדצמבר 2020				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
219	446	45	401	ללא הכנסה קבועה
2,360	4,115	475	3,640	עד 10
3,717	6,420	1,510	4,910	מ-10 עד 20
6,888	10,352	4,939	5,413	מעל 20
13,184	21,333	6,969	14,364	סך הכל

* הכנסה קבועה לחשבון, כהגדרתה בהוראת הדיווח לפיקוח 836 (הכוללת משכורת בפועל בחישוב ממוצע של 12 חודשים אחרונים, סך קצבאות, הפקדות מזומן והפקדות שיקים).

** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים.

התפלגות לפי התקופה הממוצעת שנותרה לפירעון (לפי המועד הסופי לפירעון ההלוואה)

סיכון אשראי מאזני			תקופה לפירעון
31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
			במיליוני ש"ח
5,347	5,224	5,712	עד שנה
2,959	2,994	3,201	משנה ועד שלוש שנים
4,762	4,822	4,728	משלוש שנים ועד חמש שנים
2,864	2,772	2,890	מחמש שנים ועד שבע שנים
5,401	5,398	5,649	מעל שבע שנים
21,333	21,210	22,180	סך הכל

התפלגות לפי גודל האשראי של הלווה*

31 בדצמבר 2020			30 בספטמבר 2020			30 בספטמבר 2021			תחום אשראי ללווה
סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			באלפי ש"ח
667	470	197	911	654	257	670	471	199	עד 10
1,256	873	383	1,235	862	373	1,282	882	400	מ-10 עד 20
3,136	2,040	1,096	3,082	2,019	1,063	3,185	2,042	1,143	מ-20 עד 40
6,280	3,432	2,848	6,222	3,398	2,824	6,300	3,402	2,898	מ-40 עד 80
9,047	3,391	5,656	8,996	3,369	5,627	9,004	3,284	5,720	מ-80 עד 150
8,895	2,262	6,633	8,874	2,271	6,603	8,972	2,169	6,803	מ-150 עד 300
5,236	716	4,520	5,175	712	4,463	5,750	733	5,017	מעל 300
34,517	13,184	21,333	34,495	13,285	21,210	35,163	12,983	22,180	סך הכל

* הגדרת לווה - בהתאם להגדרות הוראת ניהול בנקאי תקין 313.
** סיכון אשראי כולל - למעט חבות בגין נגזרים ולמעט הלוואות דיר.

התפלגות לפי סוג ומידת החשיפה לגידול משמעותי בתשלומים

31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2020	30 בספטמבר 2021	סוג האשראי
סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			עו"ש
1,372	1,363	1,567	כרטיסי אשראי
3,493	3,337	3,642	אשראי ברבית משתנה
15,862	15,890	16,379	אשראי ברבית קבועה
606	620	592	סך הכל
21,333	21,210	22,180	

בטחונות

31 בדצמבר 2020			30 בספטמבר 2020			30 בספטמבר 2021			סך אשראי המגובה בטחונות*
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
4,976	880	4,096	4,887	896	3,991	5,007	634	4,373	
4,558	853	3,705	4,458	869	3,589	4,563	608	3,955	*מזה:
418	27	391	429	27	402	444	26	418	בטחונות לא נזילים
									בטחונות נזילים

תיאור הפעילות

א. חיתום האשראי ללקוחות פרטיים

חיתום האשראי הצרכני מבוצע בהתחשב בפרמטרים אישיים של הלקוח ומשקף נכונות מידתית לנטילת סיכוני אשראי. תפיסה זו משתקפת היטב במגבלות כמותיות ואיכותיות, וכן באמצעות מגוון רחב של תהליכי עבודה מובנים ותהליכי בקרה הדוקים בקווי הבקרה השונים. הבנקים בקבוצה מציעים אשראי ללקוחותיהם על בסיס ניטור מאפייני הסיכון של הלקוח ואיתור צרכיו. בתהליך החיתום נבחנים מספר קריטריונים אשר מהווים כלי תומך החלטה, בין היתר, אינפורמציה כללית על הלקוח (זהותו, חוסנו הפיננסי, התנהלותו בחשבון וכל מידע נוסף אשר בידו לסייע בתהליך החיתום), מטרת האשראי, פעילות הלקוח בבנק בהקשר לתמחור העסקה, כושר החזר, תמהיל האשראי הכולל בחשבון והתאמתו לצורכי הלקוח. תהליך זה מושתת על ערכי הוגנות ושקיפות כלפי הלקוח.

ב. אופן פיקוח ומעקב על מאפייני הסיכון

הבנקים בקבוצה בעלי התמחות ומיומנות גבוהה בתחום אשראי קמעונאי מתוקף ניסיונם רב השנים באשראי למשקי הבית. הקבוצה מכשירה את עובדיה ברמת מיומנות מקצועית גבוהה בתחום האשראי ובעלת מערכות ממוחשבות תומכות החלטה, בקרה ומעקב לאיתור מוקדם של לווים בפיגור או בעלי מאפיינים של תסמינים שליליים. הקבוצה מגדרת את עצמה בנטילת סיכונים אשראי, בין היתר, באמצעות פיזור הסיכון בין הלקוחות. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת. הבקרות בנושא האשראי הצרכני מבוצעות באמצעות שלושת קווי ההגנה. במסגרת הבקרות המבוצעות על ידי הקו הראשון: מעקב אחר חריגה ממסגרת עו"ש וחח"ד, בדיקת אשראי בפיגור ובקרה אחר התפתחות האשראי הצרכני הבעייתי בסניפים. בקו השני קיים מגוון בקרות, כאשר עיקרן נועדו לבחון את ההתנהלות הפיננסית בחשבונות ולאחר סימנים להתדרדרות במצב החוב. סימני התדרדרות יכולים להתבטא בירידה במחזורי פעילות, חריגות ממסגרות מאושרות וכדומה. בנוסף, הבנק משתמש במערכות ממוכנות תומכות כגון מערכת לאיתור וטיפול בחובות בעלי סממנים בעייתיים ומערכת סטטיסטית לניבוי כשל אשראי. הקו השלישי, מערך הביקורת הפנימית, אחראי לביצוע ביקורת בלתי תלויה על ניהול הסיכון, מסגרת העבודה והבקרות לניטור סיכונים אשראי צרכני, לרבות פעילות קווי ההגנה הראשון והשני, לניטור סיכון זה.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית וזהירה המאפשרת על ידי דירקטוריון הבנק, נבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ הן בתחום הנדל"ן בכלל והן בתחום האשראי בפרט, שינויים ברגולציה (כגון: הוראות המפקח על הבנקים ותקנות ממשלתיות) וכיו"ב. מידתיות וזהירות אלה באות לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, ביצוע ניתוחי רגישות בליווי פרויקטים לבניה ובחינת שיעור ההון העצמי והמכירות המוקדמות וזאת על מנת לצמצם ככל הניתן את הסיכונים. כמו כן, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הבינוי והנדל"ן, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה לנכסים מניבים וכן אשראי למימון נדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה. בחינת בקשות חדשות למימון נדל"ן בבנק מאופיינות בפרמטרים שונים, בין היתר, מיקום הנכס, פיזור גאוגרפי, ייעודו (מגורים/משרדים/מסחר/תעשייה), סוג העסקה (תמ"א/מחיר למשתכן/מחיר מטרות וכו'). כמו כן, נבחנת רמת הסיכון הנגזרת בכל מימון בהתייחס לשיעור המימון, תקופת המימון, איכות הלווה ואיתנותו. בהתייחס לכל האמור לעיל וכן פרמטרים נוספים, נקבעת רמת התמחור ורווחיות התיק. מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, מקיים הבנק דיון תקופתי בכל תיקי האשראי ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט ומצמצם חשיפות בהתאם. ככלל, בחינת הפרוייקטים מתבצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע, המתקבלים מאת המפקח על הפרוייקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם, הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש, באמצעות כלים לחישוב תשואה. ההפרשה להפסדי אשראי מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים ונקבעת גם עבור ענף הבינוי והנדל"ן, על פי מאפייניו. יצוין, כי בנוסף למדידה כמותית זו, בוחן הבנק מדי רבעון, באופן סובייקטיבי, את הצורך בהגדלה נוספת של מקדמי הפרשה לענף הבינוי והנדל"ן, בהתחשב בהתפתחויות בסביבה העסקית ואינדיקציות נוספות, הרלוונטיות לרמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי ובמידת הצורך, מגדיל את מקדמי הפרשה הקבוצתית. בחינה נוספת מבוצעת גם עבור לווים ספציפיים ובמידת הצורך, נרשמת גם הפרשה פרטנית. משבר הקורונה הביא לחוסר וודאות באשר להמשך הביקושים בתחום הנדל"ן המניב, כאשר קיימת שונות בין סוגי הנכסים המניבים. ככל שתהיה פגיעה בתחום זה, היא צפויה להשפיע בעיקר על נכסים ישנים שאינם באזורי ביקוש. הבנק בוחן באופן שוטף את מידת הפגיעה בנכסים מסוג זה. החל מתחילת המשבר, בוצעה בחינה מעמיקה של כלל הלקוחות בתיק האשראי בבנק, תוך ניתוח השפעה אפשרית על פעילותם, התייחסות למימון קרקעות וליווי פרויקטים פעילים ובחתיך לפי יעוד הקרקע או הפרוייקט (מגורים/משרדים/מסחר/תעשייה), מתוך כוונה למפות ולהציף סיכונים אפשריים בתיק האשראי לנדל"ן. למועד הדיווח, שוק הנדל"ן בארץ מצוי במגמת גידול והתפתחות מואצת, בדגש על תחום המגורים, אך גם בתחום המשרדים והמסחר. מגמה זו, בשילוב עם מדיניות הבנק המידתית, הביאו לכך שלהערכת הבנק, לא נרשמה השפעה מהותית על איכות התיק.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2020	2020	2021	2021	
		במיליוני ש"ח		
				סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾⁽³⁾
				נדל"ן שבנייתו לא הושלמה
2,296	2,307	3,059		מזה: קרקע גולמית
4,613	4,382	4,916		נדל"ן בתהליכי בניה
4,494	4,696	4,706		נדל"ן שבנייתו הושלמה
5,631	5,244	6,436		אחר ⁽²⁾
17,034	16,629	19,117		סך הכל

- (1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 6,703 מיליון ש"ח (3,547 מיליון ש"ח מאזני ו-3,156 מיליון ש"ח חוץ מאזני), אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 792 מיליון ש"ח (715 מיליון ש"ח מאזני ו-77 מיליון ש"ח חוץ מאזני) ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר בסך של 5,186 מיליון ש"ח (4,819 מיליון ש"ח מאזני ו-367 מיליון ש"ח חוץ מאזני) (30.9.20 - 5,359 מיליון ש"ח, 739 מיליון ש"ח ו-5,287 מיליון ש"ח, בהתאמה, 31.12.20 - 5,348 מיליון ש"ח, 770 מיליון ש"ח ו-5,285 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- (2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, כגון ובעיקר – פרויקטי תשתיות, אשראי לחברות נדל"ן מניב ולווים, ששווי הנכס שלהם למימוש מהיר מבטיח פחות מ-50% מסך סיכון האשראי של הלווה.
- (3) שיעור המימון הממוצע (משוקלל) ביחס לקרקע גולמית הינו 80.84%, ביחס לנדל"ן בתהליכי בנייה 75.39% וביחס לנדל"ן שבנייתו הושלמה 72.46%.

שיעור האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מסך סיכון האשראי בענף הבינוי והנדל"ן ליום 30 בספטמבר 2021, עמד על 4.8%, בהשוואה ל-4.5% ליום 31 בדצמבר 2020.

שיעור האשראי הבעייתי מסיכון האשראי הכולל בענף הבינוי והנדל"ן ליום 30 בספטמבר 2021, עמד על 1.4%, בדומה ליום 31 בדצמבר 2020.

מימון ממונף - Leveraged Finance

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידיים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות. התבחינים שעל פיהם הבנק מגדיר אשראי כמימון ממונף נקבעו באופן שמרני. מידע נוסף ניתן למצוא בדוחות הכספיים לשנת 2020.

ליום 30 בספטמבר 2021, סך יתרות האשראי המצרפיות (אשראי מאזני וחוץ מאזני, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) הנחשבות כמימון ממונף הסתכם ב-519 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-581 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2020 ו-576 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020.

סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים ובכללם סיכון רבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

המתודולוגיה לאמידת החשיפה לסיכונים השוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים ומודלים מקובלים לצורך ניהול החשיפה לסיכונים השוק, באמצעים הכוללים את הערך בסיכון (VAR), הפעלת תרחישי קיצון Stress Tests וכלי ניהול ובקרת חשיפות רבית כגון: מח"מ, שווי הוגן ומבחני רגישות לשינויים בעקום הרבית.

סיכון רבית

סיכון הרבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הרבית, המשפיעות על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים התזרימים עצמם) משתנה, כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. צורותיו העיקריות של סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס וסיכון אופציונליות.

סיכון הרבית, לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הרבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הרבית (הוראה 333), בדגש על סיכון הרבית בתיק הבנקאי. בהתאם להוראות, נקבעה מדיניות בנושא ניהול סיכון הרבית.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים ברבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הרבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

להלן פריטים על השפעת שינויים ברבית על השווי ההוגן של עודף הנכסים במגזר:

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הרבית):

31 בדצמבר 2020			30 בספטמבר 2020			30 בספטמבר 2021			
סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
7,869	(223)	8,092	7,674	(135)	7,809	8,297	(98)	8,395	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
7,799	(297)	8,096	7,383	(441)	7,824	7,988	(177)	8,165	מזה: תיק בנקאי

פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 14'א לתמצית הדוחות הכספיים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על השווי ההוגן נטו מותאם⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

31 בדצמבר 2020			30 בספטמבר 2020			30 בספטמבר 2021			
סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
שינויים מקבילים									
(86)	(45)	(41)	(30)	(13)	(17)	(80)	(41)	(39)	עלייה במקביל של 1%
(77)	(38)	(39)	(21)	(7)	(14)	(64)	(37)	(27)	מזה: תיק בנקאי
247	47	200	110	3	107	290	44	246	ירידה במקביל של 1%
249	42	207	105	(2)	107	274	38	236	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים									
(176)	(11)	(165)	(154)	(10)	(144)	(165)	(11)	(154)	התללה ⁽²⁾
206	(8)	214	181	(5)	186	200	(3)	203	השטחה ⁽³⁾
145	(25)	170	148	(9)	157	140	(18)	158	עליית רבית בטווח הקצר
22	63	(41)	(52)	(3)	(49)	35	35	-	ירידת רבית בטווח הקצר

בתבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הרבית בכל מגזרי ההצמדה.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על הכנסות רבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מרבית⁽⁶⁾:

31 בדצמבר 2020			30 בספטמבר 2020			30 בספטמבר 2021			
סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
שינויים מקבילים									
419	1	418	408	3	405	397	(2)	399	עלייה במקביל של 1%
417	-	417	404	-	404	398	-	398	מזה: תיק בנקאי
(725)	(1)	(724)	(716)	(3)	(713)	(689)	2	(691)	ירידה במקביל של 1%
(724)	-	(724)	(712)	-	(712)	(691)	-	(691)	מזה: תיק בנקאי

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש). פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 14' לדוחות הכספיים.

(2) התללה - ירידה ברבית בטווח הקצר ועליה ברבית בטווח הארוך.

(3) השטחה - עליה ברבית בטווח הקצר וירידה ברבית בטווח הארוך.

(4) לאחר השפעות מקוזות.

(5) בתרחישי ירידת רבית במגזר צמוד המדד נלקחת בחישוב סביבת רבית שלילית.

(6) בתרחישי ירידת רבית המשקפים רבית שלילית, חושבה השפעת התרחיש על ההכנסות נטו מרבית, בהתאם להנחות שונות.

גילוי על היערכות להפסקת השימוש בליבור

ביום 13 בפברואר 2020, פרסם בנק ישראל חוזר בנושא "גילוי על היערכות להפסקת השימוש בליבור" וזאת על רקע הנחיות הגילוי של ה-SEC בדבר הפסקת שימוש בליבור (LIBOR), המבשרות, בין היתר, את הגילוי הנדרש בנושא.

הנחיות הגילוי כאמור, פורסמו על רקע הסיכון וחוסר הוודאות בנוגע לאופן הפרשנות של חוזים הצמודים לליבור, החל משנת 2022 ועבור ציטוטי רבית הליבור במטבע הדולר לחלק מהתקופות החל מיולי 2023, לא יפורסם שער הליבור, או שיקבע כי הליבור אינו מייצג את שיעורי הרבית הרלוונטיים. בהמשך להחלטה בדבר הפסקת פרסום הליבור, הוקמו צוותי עבודה שונים ברחבי העולם, לצורך קביעת רביות בסיס אלטרנטיביות לרביות הליבור עבור כל אחד מחמשת המטבעות הבאים: דולר ארה"ב, לירה שטרלינג, אירו, פרנק שוויצרי ויין יפני. החלופות כוללות, בין היתר, את רביות ה-SOFR (Secured Overnight Financing Rate); ה-SONIA (Sterling Overnight Index Average); ה-ESTR (Euro Short-Term Rate); ה-SARON (Tokyo Overnight Average Rate) TONA; ה-Swiss Average Rate Overnight).

ביום 30 בספטמבר 2021, פרסם בנק ישראל את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250A בנושא "מעבר מרבית ליבור", אשר מפרטת עקרונות לעניין יישום המעבר לרביות בסיס אלטרנטיביות. זאת, בין היתר, בהיבטים הבאים: אופן בחירת הרביות האלטרנטיביות, מתן מידע ללקוחות, ביצוע התאמות בחוזים קיימים, הפסקת חוזים חדשים מבוססי ליבור, ניהול סיכונים ועוד.

נכון למועד הדיווח, הבנק בחר ברביות ייחוס חלופיות לכלל המטבעות, בהלימה להמלצותיהם של גופים בינלאומיים ובהתאם להנחיות בנק ישראל בנושא, וביום 1 בינואר 2022, יחדל הבנק לעשות שימוש ברביות הליבור, לרבות הדולריות ויחל להשתמש ברביות הייחוס החדשות.

בנוסף לאמור, הבנק נערך להחלפת רביות הליבור בפן העסקי והתפעולי והן בהבטי הציות, ההוגנות וניהול הסיכונים וזאת בהלימה לדרישות הנב"ת. כמו כן, נבחנו ההשלכות הפיננסיות שצפויות להגרם כתוצאה מהמעבר לשימוש ברביות הייחוס החדשות. חשיפת הבנק לרביות הליבור במסגרת פעילות בנגזרים, המעוגנת תחת הסדרי ISDA ותחת הסדרים אחרים, אינה מהותית. כמו כן, על מנת למזער את הסיכונים המשפטיים הכרוכים בהפסקת רביות הליבור בפעילות בנגזרים, חתם הבנק על הפרוטוקול החדש של ISDA המסדיר, בין היתר, את השיטה להתחשבות בגין חוזים ישנים שנחתמו בליבור ואינם פוקעים עד הפסקת פרסום הליבור. נכון למועד הדיווח ובהתאם להערכות שביצע הבנק, לא קיימת לבנק חשיפה מאזנית מהותית בחוזים הנמשכים מעבר לשנת 2021, בהן נקובה רביות ליבור.

להלן פירוט החוזים שיש לבנק המושפעים מרביות הליבור בגין חוזים שיימשכו מעבר לשנת 2021:

היקף עסקאות	
30 בספטמבר 2021	
במיליוני ש"ח	
682	אשראי לציבור (כולל משכנתאות)
-	פקדונות הציבור
4,774	נגזרים (ערך נקוב)

סיכונים עיקריים והיערכות הבנק אליהם

הפסקת השימוש בליבור והמעבר לרביות בסיס אלטרנטיביות, עלולה ליצור לבנק סיכונים שונים כגון: סיכון פיננסי, סיכון מודל, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי ופיקוחי, סיכון טכנולוגי וסיכון עסקי. הבנק זיהה את הסיכונים באמצעות, בין היתר, מיפוי החוזים והחשיפות הרלוונטיות. נכון למועד פרסום הדוח, ממשיך הבנק לנטר ולנהל את הסיכונים שזוהו והקשורים להפסקת השימוש בליבור, כולל יישום בפועל של רביות הבסיס החדשות. כחלק מהניטור, פועלים צוותים ייעודיים המנהלים את הסיכונים תוך מתן עדכונים שוטפים להנהלה ולדירקטוריון. בנוסף, בהמשך להודעה כללית שנשלחה בזמנו לכלל לקוחות הבנק, בדבר השינויים הצפויים בנוגע להפסקת השימוש בליבור ומשמעויותיהם האפשריות, שלח הבנק ללקוחות הרלוונטיים הודעה לגבי תהליך המעבר מרביות הליבור לרביות הבסיס החדשות, והמשמעויות של שינויים אלה.

הסיכונים העיקריים שזוהו:

- **סיכון פיננסי** - ירידה ברווחיות ו/או גידול בעלויות הנובעים, בין היתר: מהכרה בהפסדים במכשירים פיננסיים המוחזקים על ידי הבנק עקב ביטול חוזים; מירידה במספר הפעולות ובמחזורי העסקאות הנעשות על ידי הלקוחות; מפתחת פוזיציות חשיפה לרביות והצורך בהתאמת תהליך ניהול הנכסים וההתחייבויות בבנק.
- חלק מהותי מסיכון פוטנציאלי כתוצאה מערעורים של הלקוחות על קביעת תשלומי הריבית שלהם, הופחת כתוצאה מאימוץ רביות חלופיות מקובלות במערכת הפיננסית העולמית ובעיקר באמצעות מתן הצעה מזכה ללקוחות.
- **סיכון מודל** - בניית מתודולוגיית מחירי העברה המותאמת למעבר לרביות הבסיס האלטרנטיביות; ביצוע תמחור מוצרים חדש.
- **סיכון משפטי** - עדכון ושינויים לחוזים קיימים וניסוח חוזים חדשים המותאמים להפסקת השימוש בליבור ולסביבה הכלכלית החדשה.
- **סיכון רגולטורי ופיקוחי** - הטמעה של מדיניות, נהלים וחלוקת אחריות. ביצוע המעבר בהלימה לעקרונות הנב"ת.
- **סיכון טכנולוגי** - ביצוע עדכונים לבסיסי המידע ומערכות המידע, לרבות התאמתם לצורך שימוש במכשירים הפיננסיים הישנים והחדשים.
- **סיכון עסקי** - כולל בעיקר את סיכון הבסיס (basis) שיווצר כתוצאה משוני במנגנוני ה-fallback בין המכשירים הפיננסיים השונים (כגון פקדונות לעומת נגזרים).

השלכות חשבונאיות

להפסקת השימוש בליבור והמעבר לרביות הבסיס האלטרנטיביות, צפויות להיות השפעות חשבונאיות שונות במספר תחומים, לרבות שיעורי ההיוון - מעבר למדדי רביות אלטרנטיביים, עשוי להביא לשינויים בשיעורי ההיוון המשמשים כקלט (input) במודלים שונים לצורך שערך (valuation) של נכסים והתחייבויות שונים כגון, מכשירים פיננסיים, נגזרים וירידות ערך לנכסים לא פיננסיים. הבנק ממשיך לעקוב אחרי הפרסומים הבינלאומיים והנחיות בנק ישראל ויפעל בשאיפה להקטין את הסיכונים הנובעים מתהליך החלפת רביות הבסיס.

ראה באור 1.ג.5) לתמצית הדוחות הכספיים, באשר לעדכון תקינה בדבר הקלות בגין השפעות רפורמת רביות הייחוס על הדיווח הכספי.

החשיפה בבסיס

החשיפה בבסיס בפועל

להלן תיאור החשיפה בבסיס בפועל לפי מגזרי הצמדה (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר	% מההון		החשיפה בבסיס בפועל		
	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	
2020	2021	2020	2021		
53	35	5,027	3,702		מט"י לא צמוד
23	38	2,223	3,960		מט"י צמוד מדד
(3)	(1)	(239)	(106)		מט"ח וצמוד מט"ח

רגישות ההון לשינויים בשער החליפין

הבנק פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ובאמצעות אופציות הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של קבוצת הבנק נמוך.

מרבית הפעילות בנגזרים הינה בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק. הבנק אינו חשוף בפעילות הנגזרים שלו לסיכונים מטבע מהותיים. להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים, נכון ליום 30 בספטמבר 2021 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אירח	דולר	אחוז שינוי בשער החליפין
(2)	2	5% ירידה של
(4)	(5)	10% ירידה של
2	2	5% עלייה של
6	14	10% עלייה של

הערות:

- השפעה זו חושבה על-פי השינוי הצפוי בפוזיציות הכלכליות המנוהלות במטבעות השונים, בהינתן התרחישים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.
- תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.
- הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.
- לשינויים בשערי החליפין של שאר המטבעות יש השפעה זניחה על רווחי הבנק.

רגישות ההון לשינויים במדד

הבנק פועל בשוק המדד באמצעות מתן שימושים, כגון הלוואות ומשכנתאות וכן באמצעות גיוס מקורות צמודי מדד. כמו כן, הבנק מבצע עסקאות פורוורד מדד הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד, נכון ליום 30 בספטמבר 2021 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אחוז שינוי במדד	
3%	(65)
3%	68

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

להלן ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים (ערך נקוב במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2020			ליום 30 בספטמבר 2021			
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	
3,527	-	3,527	3,399	-	3,399	עסקאות גידור:
						חוזי רבית
15,387	14,070	1,317	14,328	13,032	1,296	עסקאות אחרות:
73,814	58,404	15,410	75,669	52,301	23,368	חוזי רבית
55,330	55,330	-	71,037	71,025	12	חוזי מטבע חוץ
148,058	127,804	20,254	164,433	136,358	28,075	חוזים בגין מניות, מדדי מניות, סחורות ואחרים
						סך הכל מכשירים פיננסיים נגזרים

סיכון נזילות

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

משבר הקורונה הביא בתגובה, למהלכי הפחתות רבית לזמן קצר על ידי הבנקים המרכזיים ולנקיטה במגוון צעדי הרחבה מוניטריים ואספקת נזילות לשוקים.

החל משלב זיהוי משבר הקורונה, שמר הבנק על יתרות נזילות גבוהות במט"ח ובשקלים, בהשוואה ליתרות במצב עסקים רגיל. כמו כן, נשמר יחס כיסוי נזילות גבוה מעבר למגבלות הרגולטוריות והפנימיות בכל המגזרים.

הבנק ממשיך לשמור על יחס נזילות גבוה. ברבעון השלישי של שנת 2021, יחס כיסוי הנזילות היה גבוה מעל המגבלות הרגולטוריות. יחס כיסוי הנזילות של קבוצת הבנק לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021 עמד על 133%, בהשוואה ל-150% בשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2020.

יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים הינו 100%. למידע נוסף בדבר יחס כיסוי הנזילות ראה באור 8 לתמצית הדוחות הכספיים.

יחס מימון יציב נטו - NSFR

בחודש יוני 2021, פרסם בנק ישראל את הוראה 222 "יחס מימון יציב - NSFR", המאמצת את המלצות באזל 3 ותיכנס לתוקף ביום 31 בדצמבר 2021. מטרת יחס המימון היציב נטו, היא לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך. היחס דורש מתאגידים בנקאיים, לשמור על פרופיל מימון יציב, בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילויותיהם החוץ מאזניות ומגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. הבנק נערך ליישום ההוראה, בהתאם להנחיות בנק ישראל.

מצב הנזילות והרכב הנכסים וההתחייבויות

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך סחירים, הסתכמו ליום 30 בספטמבר 2021 ב-70.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-70.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020, מזה, יתרת המזומנים, פקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-57.1 מיליארד ש"ח, ו-13.8 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל.

יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2021, עומד על 154.7%, בהשוואה ל-155.7% ב-31 בדצמבר 2020. ביום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, ב-151.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-146.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים וארוכים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים.

לבנק מקורות במח"מ חוזי קצר-בינוני, אשר הבנק צופה כי יוחזקו לאורך זמן. השימושים הינם הן לטווח קצר והן לטווח בינוני וארוך.

יתרת סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות:

ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 30 בספטמבר 2021	
במיליוני ש"ח		
3,176	4,143	1
1,488	2,438	2
1,247	1,858	3

סיכונים אחרים

למידע אודות סיכונים אחרים, בין היתר, הסיכונים התפעוליים ואופן ניהולם (ובכלל זה סייבר, אבטחת מידע והמשכיות עסקית), סיכון ציות, סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור (ובכלל זה סיכונים חוצי גבולות - Cross Border), סיכון מימון, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגיה - ראה פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2020 ודוח על הסיכונים לשנת 2020 באתר האינטרנט של הבנק.

דיון בגורמי סיכון

לדיון בגורמי הסיכון ראה פרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2020.

לא היו שינויים בטבלת גורמי הסיכון במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, בהשוואה לטבלה שפורסמה בדוחות הכספיים לשנת 2020, למעט:

- סיכון משפטי - ברבעון השני של השנה, הועלתה רמת הסיכון מ"נמוכה" ל"נמוכה-בינונית", על רקע ריבוי תהליכי החקיקה והרגולציה בתחום הבנקאות וגידול בכמות הבקשות החדשות לאישור תובענות ייצוגיות, שהוגשו כנגד הבנקים בישראל.
- סיכון מניות - ברבעון השלישי של השנה, הועלתה רמת סיכון המניות מ"נמוכה" ל"נמוכה-בינונית", על רקע המשך מגמת הגידול בחשיפה לאפיק ההשקעה של הבנק במניות. שיעור המניות מסך תיק הנוסטרו של הבנק ליום 30 בספטמבר 2021, עמד על כ-4.6%.

מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים

כללי

האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק.

סקירה של התחומים המהותיים שלדעת הנהלת הבנק בהם קיימת מדיניות חשבונאית קריטית, מפורטת בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2020 ולא חל בה שינוי, למעט האמור להלן.

הפרשה להפסדי אשראי

תהליך הערכת ההפסד הגלום בתיק האשראי, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים באי וודאות ועל הערכות סובייקטיביות, ולשינויים באומדנים או בהערכות עשויה להיות השפעה מהותית על ההפרשה להפסדי אשראי.

ההפרשה להפסדי אשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית".

ההפרשה הפרטנית, הרלוונטית לחובות בעייתיים בסיווג פגום, נעשית בהתבסס על הערכות הנהלה לגבי הפסדים הגלומים בתיק האשראי המאזני והחוזק מאזני. הפרשה זו נאמדת באמצעות הפער שבין יתרת החוב הרשומה לבין הערך הנוכחי של התקבולים הצפויים לפירעון החוב, או השווי ההוגן של הבטוחות.

אמידת התקבולים הצפויים לפירעון החוב, מתבססת על מגוון מקורות החזר הרלוונטיים, לרבות פעילותו העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה, מקורות פרעון וערך מימוש ערביות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים, ומחייבת שימוש בשיקול דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה, כי הם סבירים במועד ההערכה, אולם, מטבע הדברים, אין ודאות, כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו.

ההפרשה הקבוצתית מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית, הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים.

ההפרשה הקבוצתית מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, באמצעות הכפלת שיעורי הפרשה שנקבעו ביתרות האשראי, לרבות מכשירי אשראי חוץ מאזניים המוכפלים במקדמי המרה רלוונטיים.

שיעורי ההפרשה הקבוצתית נקבעים ברמת ענף משק תוך הבחנה בין מקדם הפרשה לאשראי תקין למקדם הפרשה לאשראי בעייתי, בהשגחה מיוחדת או אשראי נחות.

שיעורי ההפרשה הקבוצתית כוללים סיכום של שני רכיבים:

רכיב ראשון מחושב על בסיס ממוצע שיעורי מחיקות חשבונאיות נטו היסטוריים, לאורך התקופה המתחילה מיום 1 בינואר 2011 ומסתיימת במועד הדיווח, או ממוצע הנותן משקל עודף לשיעור המחיקות החשבונאיות נטו בשנה האחרונה, הגבוה מהשניים.

הרכיב השני הינו "התאמה איכותית", אשר תכליתה להתאים באופן שמרני וזהיר את שיעורי ההפרשה הקבוצתית לגורמים סביבתיים, אשר יש להם השפעה על הסיכון הגלום בתיק האשראי של הבנק. לצורך קביעת "התאמה איכותית", הבנק מתבסס על מודלים ייעודיים שפיתח. המודלים אומדים את הסיכון ברמת ענף משק, בהתבסס על גורמים סביבתיים, אשר חלקם רלוונטיים לתיק האשראי הספציפי של הבנק ולאיכות ניהולו, וחלקם רלוונטיים למצב המשק בכללותו. הגורמים הסביבתיים אשר כלולים במודלים כוללים, בין היתר, התייחסות לשינויים בהיקף החובות, איכות הליך חיתום האשראי וניהולו, איכות הבקורת, ריכוזיות אשראי, מגמות ותנאים כלכליים אזוריים ארציים וענפיים, כמו גם, להיקף של יתרות בפיגור וחובות בעייתיים ולהיקף של מחיקות חשבונאיות וגביות.

כל גורם סביבתי כולל אינדיקטורים רלוונטיים לכימות הסיכון בתחומו, ובהתבסס על שיטה עקבית בה נקבע המשקל שניתן לכל אינדיקטור, האם האינדיקטור צפוי להגדיל או להקטין את ההתאמה הנדרשת, והאם הוא רלוונטי לסך תיק האשראי או לקבוצת חובות מסוימת. בהתבסס על ה"נ"ל, נאמדת רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי והשפעתה על שיעורי ההפרשה הקבוצתית.

בנוסף למדידה הכמותית על פי המודלים כאמור, בוחן הבנק מידי רבעון, באופן סובייקטיבי את הצורך בהגדלה של מקדמי ההפרשה הקבוצתית, בהתחשב בהתפתחויות בסביבה העסקית ואינדיקציות נוספות הרלוונטיות לרמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי, ובמידת הצורך מעדכן את מקדמי ההפרשה הקבוצתית בהתאם.

במהלך שנת 2020, נוכח אי הוודאות הגבוהה שיצר משבר הקורונה, ועל מנת לשקף את הגידול האפשרי בהפרשות הפרטניות בגין לווים אשר נפגעו מהמשבר אולם טרם זוהו, בין היתר כתוצאה ממהלכים וצעדים שנקטו הממשלה ובנק ישראל לסיוע למשק להיחלץ מהמשבר, הגדיל הבנק את ההתאמות האיכותיות המתקבלות במודלים הכמותיים בשיעורים ניכרים. ההגדלות בוצעו תוך הבחנה בין ענפי המשק השונים בהתבסס על הערכות לגבי רמת הפגיעות של הענפים ובהתבסס על תבחינים שהוגדרו כדוגמת הגדלה בענפים בהם זוהה שיעור גבוה יחסית של אשראי לעסקים קטנים, הגדלה כפונקציה של שיעור האשראי בדירוגים נמוכים מסך האשראי בענף ועוד.

החל מהרבעון השני של השנה, לאור ההתפתחויות החיוביות שהתהוו בנוגע למשבר הקורונה, צמצם הבנק באופן חלקי את ההגדלות הסובייקטיביות שהושתו במהלך המשבר. במסגרת השיקולים בקביעת רמת הפרשה הקבוצתית ליום 30 בספטמבר 2021, התחשב הבנק בהמשך המגמה החיובית, שבאה לידי ביטוי בדעיכת הגל הרביעי של המגיפה מבלי שהוטלו הגבלות חמורות על הפעילות הכלכלית, וביכולת ניהול פעילות כלכלית רציפה לצד קיומו של נגיף הקורונה. הפעילות הכלכלית הרציפה השתקפה בנתוני הצמיחה המעודדים של המשק, ובאינדיקטורים אשר העידו כי בעת העלייה בתחלואה לא נרשמה ירידה משמעותית בפעילות ובביקושים. עם זאת, במסגרת השיקולים בקביעת רמת הפרשה, הובאו בחשבון אי הוודאות הקיימת וחוסר הבהירות אשר עדיין שורר לגבי השלכות משבר הקורונה על רמת סיכון האשראי של הלווים.

במסגרת תהליך קביעת הפרשה להפסדי אשראי מתייחס הבנק למכלול רחב של נתונים, שחלקם פנימיים לבנק, וחלקם כולל, בין היתר, גם אינדיקטורים מאקרו כלכליים. מהיבט זה, התבסס הבנק, בהנחותיו ליום 30 בספטמבר 2021, על תחזית חטיבת המחקר של בנק ישראל שפורסמה ביום 7 באוקטובר 2021, לפיה הוערך המשך תהליך התאוששות המשבר, כאשר, בין היתר, הצמיחה צפויה להסתכם בשיעור שנתי חיובי של כ-7.0% ו-5.5% בשנים 2021 ו-2022 בהתאמה, ושיעור האבטלה הרחב הממוצע צפוי לרדת לרמה של כ-5.8% בשנת 2022.

יש לזכור כי ערכי המאקרו כאמור, הינם חלק מסט רחב של פרמטרים, אומדנים והערכות סובייקטיביות המשמשים בתהליך קביעת הפרשה להפסדי אשראי, ומשבר הקורונה מאופיין כאירוע מתמשך ומתגלגל, אשר עדיין שוררת אי ודאות לגבי השפעותיו, ושינויים באומדנים וההערכות הסובייקטיביות עלולים להטות את יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי במידה רבה.

נוכח אי הוודאות הקיימת במשק, ולצורך בחינת רגישות הפרשה להפסדי אשראי להנחות ולהערכות שונות מאלה שצוינו בתחזית חטיבת המחקר של בנק ישראל כאמור, ושימושו בקביעת הפרשה להפסדי אשראי ליום 30 בספטמבר 2021, בחן הבנק תרחישים נוספים. יצוין כי קיימת שונות בין התרחישים שמיישמים הבנקים, היות והתרחישים מושפעים משיטות העבודה הנהוגות בכל בנק, מההנחות שהניח כל בנק, ומהערכות ואומדנים שונים של כל בנק לגבי השפעות אותן ההנחות. לפיכך, תיתכן שונות בין הערכות הבנקים, אשר יכולה להיות מהותית. במסגרת התרחישים הנוספים שנבחנו לצורך ניתוח הרגישות כאמור, הניח הבנק מחד תרחישים מחמירים הכוללים רמות אבטלה גבוהות יותר ושיעורי צמיחה נמוכים יותר מאלה ששימשו בחישוב הפרשה הקבוצתית בפועל, ומאידך, תרחישים מקלים הכוללים רמות אבטלה נמוכות יותר ושיעורי צמיחה גבוהים יותר מאלה ששימשו בחישוב הפרשה הקבוצתית בפועל. במסגרת ניתוחי רגישות כאמור, שתוצאותיהם מתבססות על הערכות סובייקטיביות במידה גבוהה, עלה כי הפרשה להפסדי אשראי ליום 30 בספטמבר 2021 עלולה היתה לגדול בתרחישים המחמירים בסכום של עד כ-35 מיליון ש"ח ובתרחישים המקלים עשויה היתה לקטון בסכום דומה.

יודגש, כי ההוצאה להפסדי אשראי תלויה במגוון רחב של גורמים אשר קיימת לגביהם אי ודאות, כאשר מחד, קצב התאוששות איטי יותר של המשק עלול להביא להפרשה גבוהה יותר, ומנגד, קיומם של גורמים ממתנים, כגון קצב התאוששות מהיר יותר של המשק וגורמים פנימיים בבנק, כדוגמת איכות תהליך חיתום האשראי, איכות הביטחונות ומנגנוני הבקרה, עשויים להביא לקיטון ברמת ההוצאה.

אמידת הפרשה להפסדי אשראי דורשת מההנהלה שימוש באומדנים והערכות, המתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים ואמידת השפעותיהם על סיכון האשראי ועל התממשות הפסדי אשראי בעתיד. השימוש באומדנים ובהערכות מצריך הפעלת שיקול דעת אשר הנהלה מאמינה, כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים. עם זאת, ומטבע הדברים, אין ודאות, כי הפסדי האשראי כפי שיתהוו בעתיד מתיק האשראי הקיים, יהיו זהים לאומדנים ולהערכות שנקבעו.

הערכות הבנק הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים בידי הבנק למועד זה. הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל, בין היתר, כתלות בהיקף התפשטות הנגיף, בתגובת הממשלות והבנקים המרכזיים, בתקופת התמשכות המשבר ובפרמטרים רבים נוספים.

באשר לאימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הפרשה להפסדי אשראי צפויים (CECL), ראה באור ד.1 לתמצית הדוחות הכספיים.

בקורות ונהלים

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 309 שפורסמה בחודש ספטמבר 2008, הבנק מקיים בקורות ונהלים לגבי גילוי, וכן פרס מערך בקרה פנימית על דיווח כספי.

ההוראות, שעניינן אחריות ההנהלה על הבקרה פנימית על דיווח כספי וחוות דעת של רואה החשבון המבקר לגבי ביקורת הבקרה הפנימית על דיווח כספי, נערכו בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם - The Sarbanes Oxley Act of 2002 שנחקק בארה"ב, והוראות והנחיות שנקבעו בארה"ב בין היתר על ידי ה-PCAOB.

לדוחות צורפו הצהרות של מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, בנושא הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי.

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 בספטמבר 2021 את אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע, שהבנק נדרש לגלות בדוח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובמועד שנקבע בהוראות אלו. במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר 2021 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

סמדר ברבר-צדיק
מנהל כללי

רון לבקוביץ
יו"ר הדירקטוריון

תל אביב, 23 בנובמבר 2021
י"ט בכסלו, תשפ"ב

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, סמדר ברבר-צדיק, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2021 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות (לרבות הרווח הכולל), השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון") וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

סמדר ברבר - צדיק
מנהל כללי

23 בנובמבר 2021

אני, נחמן ניצן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2021 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות (לרבות הרווח הכולל), השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון") וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מוגב לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

נחמן ניצן
סמנכ"ל, חשבונאי ראשי

23 בנובמבר 2021